

SİVAS-SÖĞÜTCÜK KÖY ODASI VE DUVAR RESİMLERİ

SİVAS-SÖĞÜTCÜK VILLAGE ROOM AND WALL PAINTINGS

Turgay YAZAR*

Şuayip ÇELEMOĞLU**

Öz

Köy odaları, bayramlaşma, düğün, cenaze törenlerinin yapıldığı mekânlar olmasının yanı sıra köy halkının bir araya gelerek sohbet edip vakit geçirmeleri ve köye dışarıdan gelen misafirlerin ağırlanmasına olanak sağlayan yapılardır. Kültürümüzdeki misafirperverliğin mimariye yansımaları olarak karşımıza çıkan köy odaları, işlevsel gerekliliklerinin yanı sıra estetik, sosyal ve kültürel değerleri ile de dikkat çekmektedir. Fakat köy odaları, günümüz gereksinimlerine ayak uyduramadığından dolayı işlevlerini büyük oranda yitirmiştir. Bu çalışmada, Sivas merkeze bağlı Söğütcük'te yer alan köy odası tanıtılacak ve değerlendirilecektir. Oda, tavanı taşıyan sütunlardan birinin üzerinde yazan kitabeye göre 1883 yılında inşa edilmiştir. Hafif eğimli bir arazi üzerine moloz ve kaba yonu taş ile yığma tekniğinde inşa edilen yapı, kareye yakın dikdörtgen bir alana inşa edilmiş olup nimselikli plan tipindedir. Söğütcük Köyü'ndeki oda, mimari yapısından ziyade bezemeleri açısından dikkat çekmekte olup sıva üzerine işlenen duvar resimleri açısından bölgedeki en önemli örneklerden biridir. Duvar resimlerindeki bitkisel bezemeler, vazodan çıkan çiçekler, sembolik eşyalar ve mimari yapı tasvirleri gibi kompozisyonların yanı sıra gaz lambası, savaş gemisi ve duvar saati gibi motifler, dönem üslubunu yansıtmaları bakımından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Sivas, Söğütcük, Köy Odası, Duvar Resmi, Kalemişi*

Abstract

Village rooms are structures that allow village people to gather together and spend time, as well as to accommodate guests coming from outside the village, in addition to being places where celebration, weddings and funerals are held. The village rooms, which come across as a reflection of the hospitality in our culture to architecture, attract attention with their aesthetic, social and cultural values as well as their functional requirements. These rooms, which were built by the rich people of the village or local people together,

* Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Samsun.
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0179-4511> ♦ E-mail: turgay.yazar@omu.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, Samsun.
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3432-302X> ♦ E-mail: scelemoglu08@gmail.com

were used as the common property of the village. But the village rooms have largely lost their functions due to the fact that they have not kept up with today's requirements.

In this study, it is aimed to evaluate the significance of structure in Turkish Folk Art by introducing the architectural and decoration features of the village room that we identified during the surface survey carried out with the permission of the Ministry of Culture in 2014. The room in Söğütçük Village, connected to the center of Sivas, one of the villages where İlbeyli Turkmens settled, is an important example of village rooms that have largely preserved their original identity. İlbeyli territory attracts attention as one of the special regions of Sivas province in terms of village rooms. The room was built in 1883 according to the inscription on one of the columns that carries the ceiling. The structure, built in the technique of masonry with rubble and coarse-grained stone on a slightly sloping terrain, is built on a rectangular area close to the square and is of the "nimsekili" plan type. In this plan type, which is widely used in village rooms, the rooms are divided into three parts with different heights with rows of uprights placed in the east-west and north-south directions, connected by Bursa arch and beams sitting on them.

The room in Söğütçük Village attracts attention in terms of its decoration rather than its architectural structure and it is one of the most important examples in the region in terms of murals processed on plaster. Söğütçük Village Room, like many other village rooms in the region, has a dense decoration inside, but it is quite simple from the outside. In addition to compositions such as herbal decorations in wall paintings, flowers coming out of vases, symbolic items and architectural structure depictions, motifs such as gas lamp, warship and wall clock are important in terms of reflecting the period style. In addition to the pencil-like decorations, there is a wooden decoration on the balustrades and columns, and a plaster decoration on the fireplace and south wall mihrab. Although the Söğütçük Village Room has been repaired and protected, it is in a dysfunctional state. Therefore, in addition to protecting the material assets of the village rooms, it is important to revive and maintain the culture in the room.

Keywords: *Sivas, Söğütçük, Village Room, Wall Painting, Painted Decoration*

1. Giriş

Sivas'a 50 km uzaklıkta, merkez ilçeye bağlı bir köy olan Söğütçük'ün, adının nereden geldiği kesin olarak bilinmemektedir. Rivayete göre köy halkı Halep civarındaki Söğütçük adlı bir köyden buraya gelmiş¹, bu nedenle de yerleştikleri yeni köye de bu ismi vermişlerdir.

Söğütçük, Sivas'taki 42 İlbeyle köyünden biri olup yöre halkı aynı aşirete bağlı Ulu Yörük Türklerinin Ortapâre koluna mensuptur. İlbeylilerin 13. yüzyılda Anadolu'ya vuku bulan göçler sırasında Halep üzerinden Sivas'a geldiği kabul edilmektedir. 1519 tarihli tapu defterinde "Kışlak-ı Söğütçük"² olarak geçen köyün 1574 tarihli kayıtlarda bahsedilen Sivas'taki 36 İlbeyle kışlağından biri olduğu anlaşılmaktadır. 18. yüzyılda Sivas'ın güneybatısındaki İlbeyle köylerini içine alan bir kaza kurulmuştur. 1844 tarihli temettuat defterine göre İlbeyle kazasına bağlı köylerden biri olan Söğütçük'te, 23 hane yaşamaktadır. İlbeyle kazası, 1867 yılında kaldırılarak köyleri yeni kurulan Tonus kazasına bağlanmıştır. 1904 yılında Menşurlu Nahiyesi oluşturulmuş, nahiyenin ismi 1907'de İlbeyle olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyetin ilanından sonra İlbeyle köyleri Sivas merkez ilçeye bağlanmıştır. Bu idari yapı günümüzde de devam etmektedir³.

Köy içerisinde tapunun J31BO1D3A pafta, 150 ada, 3 parseline kayıtlı olan Söğütçük Köy Odası, Sivas Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu tarafından 17.01.2011 tarihinde taşınmaz kültür varlığı olarak tescil edilmiştir. Yapı, 2014 yılında İç Anadolu⁴, 2017 yılında ise İlbeyle köy odalarını⁵ konu alan iki çalışmada yer almış ve birkaç kaç paragraf halinde kısaca tanıtılmıştır. Köy odası, tarafımızca 2014 yılında Kültür Bakanlığı izni ile yürüttüğümüz yüzeysel araştırması sırasında incelenmiştir. Bu çalışmada odanın mimari ve bezeme özellikleri ayrıntılı olarak tanıtılmış, Sanat Tarihi içerisindeki yeri vurgulanarak yapının onarım öncesi durumu ile kalemişi süslemeleri üzerine yoğunlaşmıştır.

2. Yapının Tarihiçesi ve Onarımlar:

Yapının inşa tarihi hakkında elimizde kesin bir bilgi yoktur. Halk arasında Hocagiller olarak bilinen aileye mensup Turan Efendi tarafından yaptırılan⁶ yapının inşa tarihi ve geçirdiği değişiklikler, hali hazırda yapıda tespit edilen veriler ışığında yapılmıştır. Bu verilerden ilki, oda tavanını taşıyan batıdaki sütun sırasının kuzeyden ikincisinin doğuya bakan yüzündeki Latin harfleriyle yazılmış 1883 (Fot. 1), diğeri ise kuzey duvarındaki batıdan üçüncü panonun üzerine kazıma tekniği ve Arap rakamları ile yazılmış olan ١٣٠٠ (H 1355/ M 1936) tarihidir (Fot. 3). Bu tarih, kuzey duvardaki dolap kapağı üzerinde bulunan dikdörtgen panonun ortasındaki kartuş içerisinde kalemişi tekniğinde Latin rakam-

1 Pürlü, 2002, 179.

2 Pürlü, 2002, 41.

3 İlbeylelerle ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Pürlü, 2002, 19-62; Kuzucu, 2004, 165-183.

4 Karpuz, 2014, 457.

5 Bulut, 2017, 13-31.

6 Karpuz, 2014, 457.

Fot. 1: Selamlık direğinin içe bakan yüzündeki tarih

Fot. 2: Güney duvar, ocaktaki saat motifi

Fot. 3: Kuzey duvar üçüncü pano üzerindeki tarih

Fot. 4: Kuzey duvar dolap üzerindeki tarih

larıyla Miladi olarak tekrarlanmıştır (Fot. 4). Odanın doğu duvarındaki ocak nişinin üst kısmında bir saat motifi yer almaktadır. Saat, dokuzu beş geçe olarak işlenmiştir (Fot. 2).

Yukarıda bahsedilen verilerin değerlendirilmesinden şu sonuçlara varmak mümkündür. 1883 tarihi, Hicri takvimin kullanıldığı döneme ait olup (H 1300-1301) odada Latin rakamlarıyla ve Miladi olarak yazılmıştır. Bu nedenle yapıya sonradan eklendiği kesindir. Bu durum; yapının hane halkı tarafından bilinen inşa yılının, sonradan oda duvarına yazdırılmış veya yazılmış olmasıyla açıklanabilir. Bu nedenle 1883 yılını yapının inşa tarihi olarak kabul etmek mümkündür.

Yapı, inşa edildiğinde iç duvarlarında bezeme olup olmadığı bilinmemektedir. Yapıda ilki batı ve güney, ikincisi ise kuzey ve doğu duvarda olmak üzere iki farklı bezeme üslubu görülmektedir. Odanın kuzey duvarında yer alan iki kitabe, benzer üsluptaki doğu duvarla birlikte 1936 yılında bezendiğini kesine yakın bir şekilde göstermektedir. Batı ve güney duvardaki bezemelerin 19. yüzyıl yapılarına benzer tarzda olması, bu bezemelerin muhtemelen yapının ilk inşası sırasında veya hemen sonrasında yapıldığını

Fot. 5: Yapının 2015 yılı öncesi durumu, güneybatıdan görünüm

Fot. 6: Yapının 2015 yılı öncesi durumu, güneydoğudan görünüm

Fot. 7: Yapının 2015 yılı öncesi durumu, aralık bölümü

Fot. 8: Odanın güncel durumu

söylememizi olanaklı kılmaktadır. Bu durumda batı ve güney duvarlar yapının ilk inşası sırasında ya da daha geniş bir çerçeve çizersek 1936 yılından önce bezenmiş olmalıdır. Yapının ilk inşası sırasında ya kuzey ve doğu duvarlardaki bezemeler yarım kalmış ve 1936 yılında tamamlanmış ya da sonraki yıllarda bir şekilde zarar görmeleri nedeniyle 1936 yılında yenilenmiştir.

Duvar resimlerinin tarihiyle ilgili son veri, ocağın yaşmak kısmındaki saat motifi- dir. Saatin dokuzu beş geçe olarak işlenmiş olması, bu motifin Mustafa Kemal Atatürk'e duyulan sevginin bir hatırası olarak 10 Kasım 1938'deki vefatından sonra odaya eklendi- ğini düşünmemize karine oluşturmaktadır (Fot. 2).

Oda, 2015 yılında Sivas İl Özel İdaresi Koruma Uygulama ve Denetim Bürosu tarafından restore ettirilmiştir⁷. Bu onarımda yapının batı cephesi önünde yer alan giriş mekânı (atlık) ve bitişiğindeki metruk bina kaldırılmış, yapının diğer cephelerine bitişik duvar kalıntıları temizlenmiş, dış duvarları sıvanarak üzeri kiremitli beşik çatı ile örtül- müş, iç mekândaki önceki yıllarda alçı ile kapatılan ocak nişi tekrar açılarak özgün du- rumuna getirilmiş, iç duvarlardaki panolar ile bezemelerin onarım ve bakımı yapılmıştır (Fot. 5, 6, 7, 8, 9)⁸.

7 Memleket, 2015.

8 Bulut, 2017, 13-31. Yapının dış görünüşünün tamamen değiştirildiği ve bazı mekânlarının kaldırıl- dığı son onarımı ilkesel düzeyde tartışmak gereklidir. Yapıyı çevresinden ve içerisinde bulunduğu dokudan koparan, adeta yeni bir yapıya dönüştüren bu tür müdahaleleri başarılı olarak değerlen- dirmek oldukça zordur.

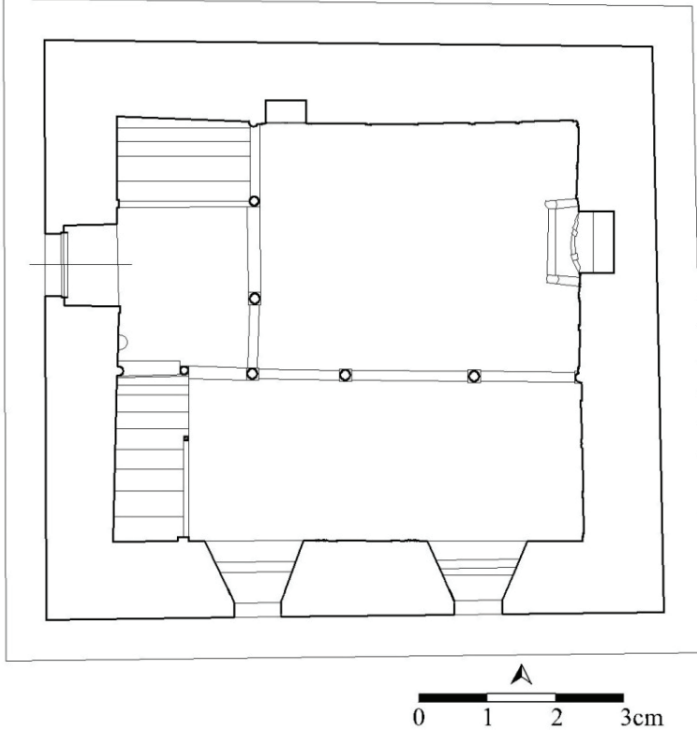
Fot. 9: Oda içinin güncel durumu

3. Mimari Tanım

Dıştan 905x852 cm, içten ise 677x612 cm ölçülerindeki kırma çatılı yapı, doğu-batı doğrultusunda dikdörtgen olup nimsekili plan tipindedir. Tek mekânlı odaya giriş, batı cephede eksenden hafif kuzeye kayık olan kapı açıklığından sağlanır. Oda, kuzey duvarından 361 cm güneyde yer alan beş sütun ve bunlara oturan kiriş ile doğu-batı yönünde bölünerek, kuzeydeki daha geniş olan doğu-batı yönünde dikdörtgen planlı iki bölüm oluşturulmuştur. Doğu ve batıdaki ilk sütunlar duvara bitişiktir. Diğer üç sütun farklı aralıklarla yerleştirilmiştir. Doğudaki 182 cm'lik ilk açıklık en geniş olanıdır. Doğudan batıya doğru ikinci açıklık 118, üçüncü açıklık 171, dördüncü açıklık ise 138 cm'dir (Çiz. 1).

Odanın kuzeydeki kısmı, batıdan ikinci sütun hizasında kuzey-güney yönünde yerleştirilen üç sütun ile tekrar bölünerek batıdaki kuzey-güney, doğudaki ise doğu-batı yönünde dikdörtgen planlı iki bölüm oluşturulmuştur. Bu bölümlerden giriş kapısının açıldığı batıdaki daha küçüktür. Odayı kuzey-güney yönünde bölen sütunların ilki kuzey duvara bitişiktir. Kuzeyden güneye doğru ilk açıklık 102, ikincisi 126, üçüncüsü ise 92 cm olup ortadaki açıklık daha geniştir.

Bu şema ile odada üç farklı bölüm oluşturulmuştur. Kuzeybatıdaki giriş açıklığının bulunduğu kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlı ilk bölüm, sekialtı olarak adlandırılan mekândır. Sekialtının doğusunda doğu-batı yönünde dikdörtgen planlı sekiüstü, bu iki bölümün güneyinde ise yine aynı yönde dikdörtgen planlı nimseki bölümü yer almaktadır.

Çiz. 1:
Söğütçük Köy Odası
planı (Mimar Servet
Çiftçi)

Sekialtı bölümünün kuzeybatı köşesinde, kuzey ve batı duvara bitişik olarak 196x129 cm boyutlarında doğu-batı yönünde dikdörtgen planlı yüklük/yataklık bulunur. Zemini sekialtıdan 18 cm daha yüksek tutulan, yaklaşık 70 cm yükseklikteki yüklüğün güneye bakan yüzünün alt kısmı açık olup, üst tarafına 42 cm yüksekliğinde ahşap bir korkuluk yerleştirilmiştir (Fot. 10).

Sekialtının kuzey duvarı giriş kapısının ahşap lentosu üzerine yerleştirilen profilli latalarla yatay olarak ikiye bölünmüş ve üzerine sergen yerleştirilmiştir. Sergenden sonra duvar, tavanın oturduğu kirişle sonlanmıştır. Duvarın alt kısmında giriş açıklığının iki yanında yine profilli latalarla oluşturulan boyuna dikdörtgen birer pano vardır. Panolardan kuzeydeki, bitişğinde yüklük olması nedeniyle dar tutulmuştur.

Sekialtının batısındaki sekiüstü bölümünü; kuzey ve doğudan beden duvarları, batı ve güneyden ise odayı bölen sütunlar sınırlar. Odanın batısındaki sütun sırasında, orta bölümdeki açıklık hariç diğerlerinin arası zemine yerleştirilen 52 cm yüksekliğindeki trabzanlı ahşap panolarla kapatılmış ve yan kısımlardan sekiüstüne geçişler engellenmiştir. Güneydeki sütun sırası da benzer şekilde düzenlenmiştir. Ortadaki açıklık 18 cm yüksekliğinde eşik şeklinde bir yükselti oluşturularak açık bırakılmış, iki yandakiler ise yaklaşık 44 cm yüksekliğindeki trabzanlı ahşap parmaklıkla kapatılmıştır (Fot. 11).

Fot. 10: Batı duvar genel görünümü

Sekiüstünün kuzey ve doğu duvarları batı duvarla aynı seviyedeki profilli latalarla yatay olarak ikiye bölünmüş ve üzerine sergen yerleştirilmiştir. Kuzey duvardaki latalar oda duvarların doğu köşesi daha yüksek olması nedeniyle batıdan doğuya doğru yükselecek şekilde hafif eğimlidir. Bu latanın alt kısmına yatay ve dikey latalar yerleştirilerek duvar yüzeyi boyuna dikdörtgen panolar halinde bölümlenmiştir. Yaklaşık 115 cm yüksekliğindeki panoların enleri değişkendir. Yaklaşık 70 cm genişliğindeki batıdaki ilk pano dolap nişi olarak düzenlenmiş, nişin üzerinde enine dikdörtgen ikinci bir pano oluşturulmuştur. Dolap nişinin doğusundaki panoların enleri ise 67 ile 87 cm arasında değişmektedir (Fot. 11).

Sekiüstünün doğu duvarına, oda girişinin karşısına gelecek şekilde ocak nişi yerleştirilmiş, ocak nişinin iki yanında batı duvarla aynı seviyede ve benzer şekilde boyuna dikdörtgen panolar oluşturulmuştur. Kuzeydeki ilk panonun altında dilimli kemerli takçagöz bulunmaktadır. Dilimli kemerli ocak nişinin iki yanında, taş levhaları oda içine çıkıntı yapan yaşmak bölümü mevcuttur. Yaşmağın iki tarafında alçı lambalıklar vardır (Fot. 11).

Odanın güney duvarı boyunca uzanan nimseki bölümünün zemini, sekiüstü bölümünde olduğu gibi pabuçluk bölümünden yüksek tutulmuştur. Nimsekinin batısında kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlı çağ sekisi yer almaktadır. Kuzey ve doğu yüzleri ahşap panolarla kapatılmış olan çağ sekisinin kuzeyinde el yıkamak için ayrılan bir suluk vardır. Çağ sekisinin güneyinde 43,28 cm yüksekliğinde, 148 cm genişliğinde suluğa kadar uzanan bir korkuluk bulunmaktadır. Nimsekinin güney duvarında, eksenin iki yanın-

Fot. 11: Odanın genel görünümü

daki mazgal pencereler ile oda aydınlatılmaktadır. Pencerelerin arasında alçak kabartma tekniğinde yapılmış alçı bir mihrap yer alır. 174 cm yüksekliğindeki mihrap, iki yandan üzerlerinde hilal şeklinde alem motifleri bulunan silmeler ile çevrelenmiştir. Mihrap, üstte ekseninde iç içe iki hilal bulunan yarım daire kemer şeklinde silmelerle sonlanmaktadır (Fot. 13). Mihrap kavsarasının altındaki enine dikdörtgen biçimli pano üzerine “Bismillahirrahmanirrahim” lafzı ile başlayan Âl-i İmrân Suresi’nin 37. ayetinde geçen “Küllemâ dehale aleyhâ Zekerîyye’l mihrâb” ifadesine yer verilmiştir (Fot. 12).

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، کُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ

Fot. 12: Mihrabın üzerindeki kitabe metni

9 “Zekerîyyâ onun bulunduğu yere, mâbeddeki odaya her girdiğinde” Bk. <https://kuran.diyaret.gov.tr/mushaf>

Mihrabın her iki yanında alçı lambalıklar mevcuttur. Nimseki bölümünün doğu duvarında sekiüstü bölümündeki düzenlemeyi tekrarlayan boyuna dikdörtgen dört pano vardır. Bu panolar, sekiüstündeki panolardan 14 cm daha üst seviyeden başlamaktadır. Panoların enleri 28 ile 73 cm arasında değişmekte olup en dar olanı kuzeydedir. Kuzeyden ikinci pano içerisine dolap nişi yerleştirilmiştir.

Fot. 13: Nimseki bölümü

Odadaki bölüntüyü sağlayan sütunlar kare kaideli ve yuvarlak gövdeli olup korint üsluba benzer şekilde düzenlenmiş başlıklara sahiptir. Kare kaideden gövdeye pahlarla geçilmiştir. Gövdenin alt ve üst kısmında, kaide ve başlığa yakın birer bilezik bulunmaktadır. Aynı yükseklikteki sütunların kaideleri yaklaşık 58, gövdeleri 120, başlıklar ise 22 cm yüksekliğindedir. Sütun başlıkları üzerine 44 cm boyunda tavan kirişlerini taşıyan kare planlı dikmeler vardır. Tavan kirişlerinin açıklıklara denk gelen alt yüzlerine yay şeklinde kesilmiş ahşap parçaları yerleştirilerek aynalı kemer şeklinde düzenlemeler oluşturulmuştur. Oda, duvar ve sütunlar üzerine oturan kirişleri taşıdığı ahşap tavanla örtülüdür (Fot. 11).

4. Bezeme

Odanın duvarlarındaki panolarda, dolap nişlerinin ahşap kapı kanatları ile sergen üzerindeki duvarlarda bitkisel motifler, mimari ve tabiat tasvirleri ile sembolik eşyalardan oluşan yoğun bir kalemişi bezeme programı yer almaktadır. Pano ve sergenin üst bölümündeki duvarlarda, bazı bölümler sıvanıp badana yapıldığı için kalemişi bezemelerin bir kısmı deforme olmuştur.

Çiz. 2: Batı duvarı süsleme kompozisyonu çizimi (Mimar Servet Çiftçi)

4.1. Batı Duvar

Odanın batı duvarında giriş açıklığının kuzey ve güneyindeki ikişer panoda bezeme yer almaktadır. Giriş açıklığının kuzeyindeki boyuna dikdörtgen biçimli ilk panonun alt kısmı boştur. Üst kısmına bir gaz lambası, üzerinde ise yeşil yapraklı, laleye benzer kırmızı renkli çiçekleri olan demet halinde çiçek motifi işlenmiştir (Fot. 10, Çiz. 2).

Yüklük kısmının üzerine gelen enine dikdörtgen biçimli ikinci panoda, hafif kuzeye kayık olarak kengere benzer stilize yapraklı dallardan boyuna oval biçimli bir kartuş yapılmış ve iki yanına ağaç motifleri işlenmiştir. Ağaçların yaprakları rüzgârdan savrulmuş izlenimi verecek şekilde kartuşa doğru yönelmiştir. Kartuşun içinde alt kısma kısa bodur ağaçlar, ağaçların arkasına ise ön tarafı sundurmaya benzer şekilde tek, arka tarafı iki katlı bir yapı, yapının arkasına öndekilerden daha uzun ağaç motifleri işlenmiş, arka fona ise dağlar ve bulutlu bir gökyüzü betimlemesi yapılmıştır. Külah ve beşik çatı ile örtülü olan yapının tek katlı olan alt kısmında pencereler yuvarlak kemerli, iki katlı olan arka kısmında ise dikdörtgen biçimlidir. Ağaçlar, mimari yapı ve gökyüzü betimlemesi resme derinlik hissi vermektedir. Zemin açık kahverengi, ağaçların gövde ve dalları koyu kahve, yaprakları yeşildir. Mimaride binaların dış konturları, kapı ve pencereler ile çatıdaki ana çizgiler siyah, duvarlar ise zemin renginden bir ton daha koyu olan kahverengidir. Dağlar açık gri bulutlar açık kahve, gökyüzü ise gri renge boyanmıştır (Fot. 14).

Giriş açıklığının güneyindeki dikdörtgen biçimli ilk panonun da alt kısmı boştur. Üst kısmına alçı bir lambalık, üzerinde ise laleye benzer kırmızı renkli çiçekli ve yeşil yapraklı dallardan oluşan bir demet çiçek motifi işlenmiştir. Alt kısmı eğimli şekilde duvarla birleşen yarım daire kesitli lambalık, almaşık olarak beyaz ve koyu kahverengi olarak boyanmıştır. Lambalığın etrafında kalemişi bezemelerin izleri görülse de motifler tam olarak seçilememektedir (Fot. 15).

Güneydeki enine dikdörtgen ikinci panodaki resim muhtemelen bir kent tasviridir. Ön sırada farklı boyutlarda ağaç sırası, arkasında ise yuvarlak kemerli veya dik-

Fot. 14: Batı duvar, giriş açıklığının kuzeyi

dörtgen pencereli iki veya üç katlı yapılar bulunmaktadır. Evlerin üst kat ve çatıları ile panonun kuzeyindeki yapılar seçilemeyecek derecede siliktir. Ağaç gövdeleri koyu kahve, yapraklar yeşil, yapıların kapı ve pencere gibi ana bölümleri siyah, duvarları ise açık kahverengidir (Fot. 16).

Fot. 15: Batı duvar girişin güneyi, lambalık

Fot. 16: Batı duvar güney bölüm, kent tasviri

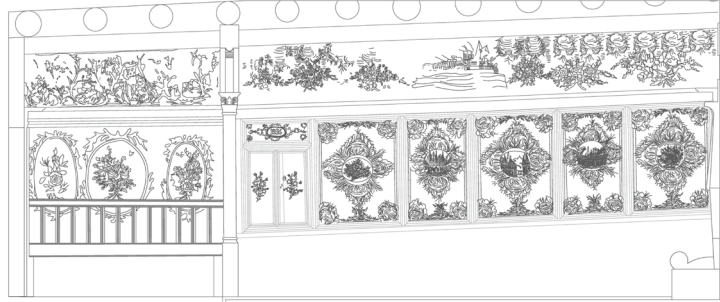
4.2. Kuzey Duvar

Odanın kuzey duvarı, pabuçluk ile ana odayı ayıran sütun dizisi tarafından dikey, tavana yakın olarak yerleştirilmiş sergenle ise yatay olarak ikiye bölünmüştür. Duvarın batı bölümünde yüklüğün ve sergenin üst kısmı, kuzey bölümünde ise sergenin üst kısmı ile altındaki panoların içleri ve dolap kapağı kalemişleriyle bezenmiştir (Fot. 17, Çiz. 3).

Fot. 17:
Kuzey duvar genel görünümü

Çiz. 3:
Kuzey duvar süsleme kompozisyonu (Mimar Servet Çiftçi)

Kuzey duvarın batısında yüklüğün üzerindeki enine dikdörtgen alanda, kengere benzer stilize yapraklı dallardan oluşan boyuna oval biçimli üç kartuş, aralıklı olarak yan yana sıralanmıştır. Kartuşların içerisinde farklı form ve renklerde boyanmış buket şeklinde çok yapraklı çiçek motifleri bulunmaktadır. Kartuşları oluşturan bitkisel motiflerde yeşil ve koyu kahve, batıdan birinci ve ikinci kartuşta kırmızı ve sarının tonları, üçüncü kartuşta ise mavi ve beyazın tonları kullanılmıştır. Sergenin üzerindeki enine dikdörtgen biçimli duvar yüzeyinde ise çiçekli kengerler, düz bir zemin oluşturacak şekilde yan yana sıralanmıştır. Kıvrılarak yükselen gövde ve yapraklar yeşil ve tonları, çiçekler ise pembe'dir (Fot. 18).

Kuzey duvarın doğu kısmında sergenin altında boyuna dikdörtgen altı pano bulunmaktadır. Dolap olarak düzenlenen ilk panonun üzerinde enine dikdörtgen ikinci bir pano vardır. Dolap kapaklarının yaklaşık orta kısımlarında beş yapraklı çiçekleri olan

Fot. 18: Kuzey duvar batı kısım

Fot. 19: Kuzey duvardaki dolap

birer yapraklı dal yer almaktadır. Dal ve yapraklar yeşil, çiçekler sarıdır. Dolap kapaklarının üzerindeki enine dikdörtgen panonun orta kısmında yapraklı dallardan enine oval bir kartuş oluşturulmuş ve içerisine Latin rakamlarıyla 1936 tarihi yazılmıştır. Kartuşun çevresi ve panonun köşeleri çiçekli dallarla doldurulmuştur. Panoda zemin beyaz, yapraklar yeşil, çiçekler ise pembe renklidir (Fot. 19).

Dolabın doğusundaki beş pano benzer özelliklere sahiptir. Panoların ortasına yuvarlak madalyonlar vardır. Panoların köşeleri ile madalyonların dikey ve yatay eksenlerine yapraklı dallardan oluşan stilize bitkisel motifler yerleştirilerek yüzey doldurulmuştur. Motifler kahverengi, mavi ve yeşil, zemin beyazdır. Madalyonların içerisine farklı çiçek kompozisyonları yerleştirilmiştir. Birinci ve beşinci panodaki madalyonlarda yeşil yapraklı, mavi, sarı, kırmızı ve beyaz renkli çiçekleri olan buket şeklinde tasvirler vardır (Fot. 20, 21).

Diğer üç madalyonda ise yapı tasvirleri bulunmaktadır. İkinci panodaki madalyonda; ön ve arka fona yerleştirilen ağaçların arasında oluşturulan zemin üzerine birbirine bitişik sivri külahlı üç yapı tam, bu yapı grubunun iki yanına ise öne doğru uzanan beşik çatılı birer yapı yarım olarak işlenerek derinlik oluşturulmaya çalışılmış, arka fona yerleştirilen gökyüzü tasviri ile derinlik hissi güçlendirilmiştir. Ağaçlar yeşil, zemin açık ve koyu mavi, binaların kapı ve pencereleri ile konturları koyu mavi, çatılar açık mavi ve kahverengi, gökyüzü ise açık mavidir (Fot. 22, 23, 24).

Üçüncü panodaki madalyonda orta kısımdaki ağaç kümesinin ayırdığı birbirine bitişik konik çatılı ikişer yapı bulunmaktadır. Geriye doğru ve yan yana yerleştirilen yapıların arka fonunda derinlik hissini güçlendiren ağaç ve gökyüzü tasviri yer almaktadır. Kompozisyonda zemin beyaz, gökyüzü açık mavi, bulutlar beyaz ve gri, ağaç gövdeleri kahverengi, yapraklar yeşil, mimaride ise kapı ve pencereler ile dış konturlar siyah, du-

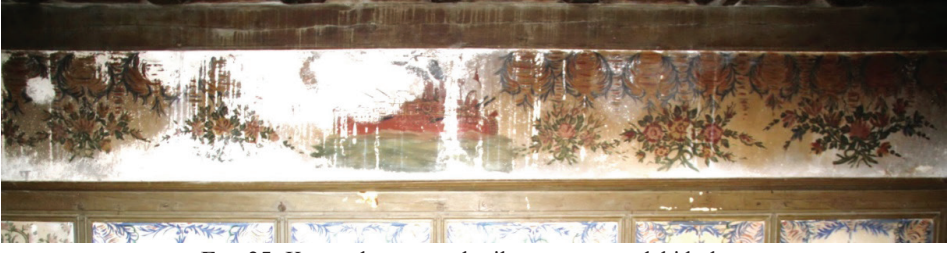
Fot. 20, 21: Kuzey duvar, dolabın doğusundaki birinci ve beşinci pano

Fot. 22, 23, 24: Kuzey duvar, dolabın doğusundaki ikinci, üçüncü ve dördüncü pano

varlar açık kahverengi, çatılar ise kiremit rengindedir (Fot. 23). Dördüncü kartuşta girişi konik bir örtü ile vurgulanan oval olarak yerleştirilmiş bir yapı yer almaktadır. Yapının arkasında ağaçlar ile üzerlerinde gökyüzü betimlemesi vardır (Fot. 24).

Sergen ile tavan arasında dikdörtgen alanın üst kısmına tavandan aşağıya doğru sarkan öbek şeklinde yapraklı dallar işlenmiştir. Motifler mavi, kırmızı ve turuncudur. İkinci ve üçüncü panonun üstüne denk gelen bölümde dalgalı bir deniz ve gemi tasviri bulunmaktadır. Geminin ön tarafında ve orta kısmında ikişer top namlusunun olması, bu

Fot. 25: Kuzey duvar panolar ile tavan arasındaki bölüm

Fot. 26: Kuzey duvar panolar ile tavan arasındaki bölüm

Fot. 27: Kuzey duvar geminin doğu bölümü

tasvirin savaş gemisi olduğunu göstermektedir. Bacasından dumanlar çıkan geminin ana güvertesi üzerinde bayrak (flama) asılıdır. Geminin konturları ile toprak siyah, gövde ise kiremit rengidir (Fot. 25, 26).

Gemi tasvirinin iki yanında, tavandan sarkan stilize yaprakların altına üçer çiçek buketi resmedilmiştir. Yapraklar yeşil, çiçekler ise pembe, koyu kahverengi ve sarıdır (Fot. 27).

4.3. Doğu Duvar

Odayı doğu-batı yönünde ayıran sütun dizisi ile ikiye bölünen duvarın, kuzey tarafı asıl oda, güney tarafı ise nimseki bölümüdür. Duvarın kuzey tarafında ocak ve iki yanındaki panolarda, güney tarafında ise panolarda kalemişi süslemeler mevcuttur. Kuzey duvarda olduğu gibi sergenin üzerindeki alanda da kalemişi bezeme bulunmaktadır (Fot. 28, Çiz. 4).

Fot. 28: Doğu duvar genel görünüm

Çiz. 4: Doğu duvarı süsleme programı (Mimar Servet Çiftçi)

Doğu duvarın kuzey tarafında ortada bir ocak, ocağın iki tarafında boyuna dik-dörtgen ikişer pano vardır. Simetrik bir düzenlemeye sahip olan ocak ve çevresi yapıda bezemenin yoğun en olduğu yerdir. Burmalı sütunçe izlenimi veren iki bordürle yukarıya doğru giderek daralan üç bölüme ayrılan dilimli kemerli ocak yaşmağı, üstte kademeli düz bir silmeyle sonlanır. Yaşmak kemerinin kilit noktası üzerinde yapraklı bir dal ile çerçevlenmiş palmete benzer bir motif vardır. Zemin açık kahverengi, burma izlenimi veren

çizgiler ve dallar koyu kahverengi, yapraklar yeşildir. Bitki motifinin üzerinde dokuzu beş geçeyi gösteren bir duvar saati yer almaktadır. Yaşmağın yan bordürlerine S şeklinde kıvrımlar oluşturan yapraklı birer dal motifi işlenmiştir. Kıvrımlar, daldan çıkan uçlarında çok yapraklı çiçek motifleri bulunan filizlerle doldurulmuştur. Yapraklı dal mavi, filizler yeşil, çiçek motifleri ise kahverengidir (Fot. 29).

Ocak yaşmağının iki yanının alt kısmına vazodan çıkan, dalları yapraklı ve çiçekli bir bitki motifi işlenmiştir. Üste doğru genişleyen bir forma sahip olan vazonun kulpları oval, kaidesi düzdür. Vazo ve içerisindeki bitkinin çiçekleri kahverengi ve kırmızı, bitkinin gövdesi ve yaprakları yeşildir. Bitki motiflerinin üzerinde, yaşmak silmesi ile aynı hizada sonlanan birer alçı lambalık vardır. Yarım yuvarlak formlu lambalık aşağıya doğru oval bir form oluşturacak şekilde incelenerek sonlanır. Lambalık tablası dönüşümlü olarak kırmızı ve yeşil renkte boyanmıştır. Lambalığın alt kısmı ile vazo içerisindeki bitkinin tepe yaprağının iki yanında, çizgisel üslupta, düzensiz, tam olarak tanımlanamayan, bitki olması muhtemel bir bezeme mevcuttur. Turuncu renkteki bu bezemeler sonradan yapılan bir ilave olmalıdır (Fot. 29).

Ocak yaşmağının tepeliği alçıdan olup iri yaprak motifleriyle bezelidir. Tepeliğin iki yanında yapraklı ve çiçekli birer dal vardır. Dal ve yapraklar yeşil, çiçekler açık kahve ve kırmızıdır. Çiçek motiflerinin üzerinde alçıdan kabartma tekniğinde birer çiçek motifi daha işlenerek boyanmıştır. Zemin açık kahverengi olup üzerine yeşil renkte yaprak izlenimi veren çizgisel boyamalar yapılmıştır (Fot. 29).

Lambalıkların üzerine alttakilerden daha büyük boyutlu vazodan çıkan çiçek motifleri yer almaktadır. Altı düz, dinosa benzer şekilde uzun bir kaidesi olan yuvarlak gövdeli vazoların iki yanında, içe doğru oval kulpları bulunmaktadır. Vazoların içerisine, çok yapraklı dalları olan bir çiçek demeti yerleştirilmiştir. Vazo açık mavi, çiçeklerin yaprakları yeşil, çiçekler ise açık kahverengi ve kırmızıdır (Fot. 29).

Ocağın iki yanındaki panolar kuzey duvardaki panolarla benzer şekilde düzenlenmiştir. Kuzeydeki ilk panodaki madalyonda çime benzer bitkisel bir zemin üzerinde meyve tabağı resmedilmiştir. Çift kulplu olan tabağın içerisinde armut, elma, erik, vişne, üzüm salkımı ve asma yaprağı motifleri yer almaktadır. Tabak mavi, meyveler doğal renklerine yakın tonlarda, yapraklar ise yeşildir. Panonun altında dilimli kemeri stilize bitkisel motiflerle bezeli takçagöz bulunmaktadır (Fot. 30).

İkinci panodaki madalyonun ön tarafında iki katlı, kubbeli ve külahlı bir yapı, arka fonunda ise ağaç ve gökyüzü tasviri vardır. Ağaçlar yeşil, yapının konturları mavi, beden duvarları ve gökyüzü ise açık kahverengidir (Fot. 30).

Ocağın güneyindeki ilk panodaki madalyan içerisine yapraklı dalları olan bir buket çiçek motifi işlenmiştir. Çiçekler sarı, mavi, pembe ve kırmızı, çiçeklerin arasındaki damarlı yapraklar yeşildir. Güneyden ikinci panodaki madalyonda ise bir bahçe içerisindeki üç evin bazı bölümleri tasvir edilmiştir. Kartuşun sağındaki ve ortadaki ev tek katlı, soldaki ev iki katlıdır. Evlerin arkasında ağaçlar yükselmektedir. Yapıların konturları kahverengi, beden duvarları açık kahverengi, örtü kiremit, gökyüzü mavi, bulutlar ise beyaz renklidir (Fot. 31).

Fot. 29: Doğu duvarın kilimüstü bölümü ve ocak

Doğu duvarın kuzey kısmında, sergenin üzerindeki duvar yüzeyinde tavandan sarkan çiçek motifleri ile köşelere yakın olarak betimlenmiş vazodan çıkan çiçek tasvirleri yer almaktadır. Tavandan sarılan stilize çiçek motifleri kuzey duvardaki düzenlemenin devamı niteliğindedir. Vazolar düz kaideli, yarım küre formundadır. Vazoların içerisinde buket şeklinde, yapraklı çiçek dalları vardır. Vazo açık mavi, çiçekler açık ve koyu kahverengi, yapraklar yeşildir (Fot. 32).

Fot. 31: Ocağın güneyindeki panolar

Fot. 30: Ocağın kuzeyindeki panolar

Fot. 32: Doğu duvar, kuzey kısımda sergen ile tavan kirişleri arasındaki duvar yüzeyi

Doğu duvarın nimseki bölümüne denk gelen güney tarafının alt kısmındaki boyuna dikdörtgen panolar ile sergen üzerindeki alanda da kalemişi süslemeler yer almaktadır (Fot. 33).

Kuzeyden ilk panodaki madalyonda karanfile benzer bir demet çiçek mevcuttur. Dal ve yapraklar yeşil, çiçek motifleri ise pembe ve beyazdır. İkinci pano dolap nişi olarak düzenlenmiş ve kapaklarının yaklaşık orta kısımlarına beş yapraklı çiçekleri olan yapraklı birer dal işlenmiştir. Dal ve yapraklar yeşil, çiçekler sarıdır. Üçüncü ve dördüncü panolardaki madalyonların içerisine sivri külahlı üç yapı yan yana tasvir edilmiştir. Arka fonda gökyüzü betimlemesi vardır. Dördüncü panoda evlerin arkasına yerleştirilen ağaç motifleri ile derinlik hissi güçlendirilmiştir (Fot. 33).

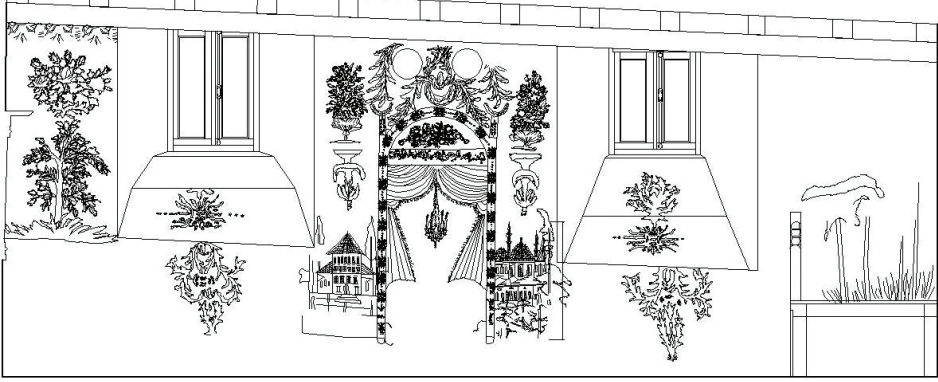
Sergen ile tavan kirişleri arasındaki duvar yüzeyinin üst kısmında diğer bölümlerde olduğu gibi tavadan aşağı sarkan stilize çiçek motifleri yer almaktadır. Alt kısımda ise eksende vazo içerisinde, vazunun iki yanına ise bir bağla birbirine bağlanmış buket şeklinde çiçek tasvirleri bulunmaktadır. Vazo düz kaideli ve oval gövdelidir. İki yanında oval kulpları bulunmaktadır. Dal ve yapraklar yeşil, çiçekler açık kahverengi, kırmızı ve beyaz, vazo ise açık mavi renktedir. Sağdaki kompozisyonundaki kırmızı çiçeklerin gül olması muhtemeldir (Fot. 33).

Fot. 33:
Doğu duvar, güney
nimseki bölümü

4.4. Güney Duvar

Odanın nimseki bölümüne denk gelen güney duvarı, diğer duvarlardan farklı olup pano şeklinde düzenlemelere yer verilmemiştir. Bu bölümde duvarların yanı sıra pencere içleri ile alt kısımlarında da bezeme mevcuttur (Fot. 34, Çiz. 5)

Çiz. 5: Güney duvar bezeme kompozisyonları (Mimar Servet Çiftçi)

Fot. 34: Güney duvar genel görünümü

Doğu duvarın ekseninde mihrap nişi yer almaktadır. Mihrap nişini iki yandan sınırlayan dikey silmelerin üzeri kesik çizgilerle birbirine bağlanan küçük kartuşların yan yana sıralanmasıyla doldurulmuştur. Silmeler üzerinde yer alan alem motifinin üzerine,

stilize bitkisel motifler işlenmiştir. Mihrap nişinin enine dikdörtgen biçimli bir pano ile sınırlanan kavsara kısmına, yapraklı ve çiçekli dallardan oluşan bir buket işlenmiştir. Tasvirde dal ve yapraklar yeşil, çiçekler haki, siyah, açık ve koyu kahverengi, pano üzerindeki celi sülüs yazının zemini lacivert, harfleri ise açık kahverengidir. Panonun altına iki yana doğru açılarak yanlardaki silmelere bağlanmış, uçları kenarlardan aşağı sarkan bir perde motifi işlenmiştir. Kıvrımlar oluşturarak sarkan perde motifinin iç kenarları fistoludur. Perde motifinde kahverengi, üst kısmından yanlara ve aşağıya doğru sarkan kıvrımlarda kahverenginin koyu tonlar kullanılmıştır. Mihrap nişinin orta kısmında zincirlerle kavsara altındaki panoya asılmış bir kandil motifi vardır. Metal izlenimi veren yarım daire gövdeli kandilin yukarıya doğru kıvrılmış olan mumluklarına, yanan mumları takılıdır. Zincir ve kandil motifi açık kahverengi, mumlar beyazdır. Nişin alt kısmında da kalemişi motifler olduğu anlaşılmakla birlikte, tahrip olması nedeniyle kompozisyon düzeni tespit edilememektedir (Fot. 35).

Mihrap kemerinin üzerinde eksene gelecek şekilde üzerine stilize bitkisel motifler işlenmiş iç içe iki alçı hilal bulunmaktadır. Tavan kirişinin altında eksenin batısında daire biçimli alçı bir madalyon vardır. Bu madalyonun doğuda olması gereken simetriği günümüze ulaşmamıştır. Madalyonun yüzeyine altı kollu yıldız (Mühr-i Süleyman) motifi, yıldız kollarının aralarına ise yedi uyuyanlardan Mekselina, Mislina, Mernuş, Debernuş, Şazenuş, Kefeşatayyuş'un isimleri yazılmıştır. Madalyonun orta kısmı siliktir. Burada yedi uyuyanlardan birinin köpeği olan Kıtırmir'in isminin yazılı olması mümkündür. Madalyonların arasından ve iki yanından aşağıya doğru sarkan iri yapraklı stilize bitki dalları, mihrap kemerine kadar uzanarak yüzeyi doldurmuştur. Madalyon çivit mavisi, madalyonların arasındaki bitkisel motifler açık ve koyu kahverengi, iki yanındakiler ise açık ve koyu yeşildir (Fot. 35, 36).

Mihrabın iki yanında, kavsara hizasında şamdan şeklinde düzenlenmiş alçı lambalıklar, lambalıkların üzerinde dinos formuna benzer, düz kaideli çift kulplu vazo içerisinde buket şeklinde çiçek motifleri vardır. Vazodan çıkan çiçekler güle benzer bir forma sahiptir. Kompozisyonda vazo siyah ve haki, yapraklar yeşil, çiçekler açık ve koyu kahverengidir (Fot. 35).

Lambalıkların alt kısımlarında yapı tasvirleri vardır. Soldaki lambalığın altında bodrum üzerine yan tarafları beşik çatılı ve tek, orta kısmı ise sivri külahlı ve iki katlı bir ev tasvir edilmiştir. Her katında çift sıra penceresi olan yapının her iki yanında birer servi ağacı bulunmaktadır. Evin beden duvarları mavi, çatısı kiremit renklidir. Alt kat kapı ve pencereleri kahverengi, üst kat pencereleri ve kat silmesi siyah, servilerin gövdeleri kahverengi, yaprakları ise yeşildir (Fot. 35).

Soldaki lambalığın altında ise önde beşik çatılı ve tek katlı bir yapı, arkada ise cami tasviri bulunmaktadır. Kubbe ile örtülü caminin çift şerefeli, iki minaresi vardır. Caminin önünde ve bir yanında ağaç tasvirlerine yer verilmiştir. Yapıların beden duvarları açık mavi, kapı pencere açıklıkları ile dış konturlar kahverengidir (Fot. 35).

Mihrabın iki yanındaki pencerelerin alt kısımlardaki duvar yüzeylerinde pence-reden aşağıya doğru sarkan yapraklı dal şeklinde stilize bitkisel bezeme vardır. Motifler beyaz zemin üzerine koyu kahverengindedir.

Fot. 35: Güney duvar mihrabın görünümü

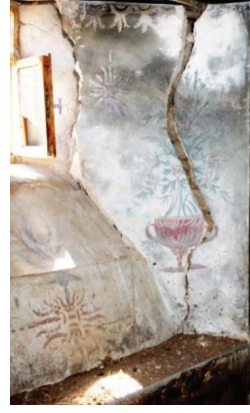
Fot. 36: Güney duvar, mihrap üzerindeki madalyon

Fot. 37: Güney duvar pencereleri iç alt yüzü

Fot. 38: Mihrabın batısındaki pencerenin iç yan yüzü

Fot. 39: Mihrabın batısındaki pencerenin iç yan yüzü

Pencerelerin iç alt yüzeylerindeki ilk kademede kartuş, ikinci kademede ise stilize yapraklı dallardan oluşan bezeme bulunmaktadır (Fot. 37). Pencerelerden mihrabın batısındaki iç yan yüzeylerinde lambalığın üzerindeki düzenlemeye benzer şekilde vazodan çıkan çiçek tasvirlerine yer verilmiştir (Fot. 38). Vazodan çıkan çiçek motiflerinin iki yanında pencerenin alt kısmındaki kartuşların benzerleri mevcuttur. Pencere yan duvarlarının üst kısmına, aşağıya sarkar şekilde yan yana dizilmiş stilize bitkisel motifler işlenmiştir (Fot. 39).

Güney duvarın doğu köşesinde, pencere hizasından başlayan bir meyve ağacı tasviri vardır. Otsu bitkilerden oluşan bir zemin üzerindeki ağacın armut olması muhtemel meyveleri bulunmaktadır. Ağaç motifinin gövde ve dalları koyu kahverengi, yapraklar koyu ve açık yeşil, meyveler açık kahverengi ve kirli sarıdır. Ağacın üzerinde stilize edilmiş yapraklı dallarının uçlarında açmış veya gonca halinde çiçekler bulunan bir buket tasvir edilmiştir. Dal ve yapraklar yeşil, çiçekler koyu ve açık kahverengidir. Duvarın üst kısmında kuzey ve doğu duvarda olduğu gibi tavandan aşağı sarkan stilize çiçek motifleri mevcuttur (Fot. 40).

Güney duvarın batı köşesinde otsu bitkilerden oluşan bir zemin üzerine dört ağaç tasvir edilmiştir. Bezemeler tahrip olduğundan ağaçlar ve kompozisyonun tamamı tespit edilememiştir. Otsu bitkiler ve yapraklar yeşil, ağaç gövdeleri koyu kahverengidir (Fot. 41).

Odanın tavanında, sütun başlıklarında ve korkuluklarda ahşap süsleme tespit edilmektedir. Tavan kirişleri ile kaplama tahtaları üzerinde altı yapraklı çiçek, dilimli madalyon ve on iki kollu yıldız üzerine çarkifelek motifi işlenmiştir. Dilimli madalyon kahverengi boyalıdır (Foto. 42, 43, 44).

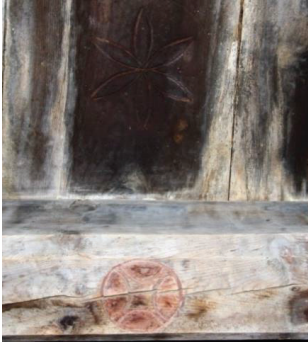
Dört köşesinde volütler, völütlerin arasında ise stilize bitkisel motiflerin olduğu sütun başlıkları korint üsluba benzer şekilde düzenlenmiştir (Fot. 45).

Fot. 40: Güney duvarın kuzey köşesi

Fot. 41: Güney duvarın batı köşesi

Fot. 42-43: Tavan kirişleri ve kaplama tahtaları üzerindeki süslemeler

Fot. 44: Tavan kirişleri ve kaplama tahtaları üzerindeki süslemeler

Fot. 45: Sütun başlıkları

5. Malzeme ve Teknik

Yapıda inşa malzemesi olarak moloz ve kaba yonu taş, ahşap ve alçı kullanılmıştır. Bağlayıcı malzeme kireç harcıdır. Yapının beden duvarları kaba yonu ve moloz taş ile yığılma duvar tekniğinde yapılmıştır. Beden duvarlarının köşelere gelen bölümlerde daha büyük ve düzgün taşların kullanıldığı gözlemlenmektedir. Odanın beden duvarı kalınlıkları her duvarda değişmekle birlikte ortalama 100 cm'dir. Batı ve güney duvarın sonraki yıllarda sıvandığı anlaşılmaktadır.

Kapı, pencere, sütunlar, giriş, tavan, taban, kahve sekisi, kürsü ve korkuluk gibi mimari öğeler ahşaptır. Tavan girişleri alttan kaplama tekniğinde yapılmıştır. Alçı malzeme lambalıklar ile mihrapta kullanılmıştır. Alçılarda kabartma, ahşaplarda eğri kesim, duvar panolardaki resimlerinde kalem işi tekniği görülmektedir.

6. Değerlendirme

Sivas merkeze bağlı İlbeyli Türkmenlerinin yerleştiği köylerden biri olan Söğütcük'teki oda, özgün durumunu büyük ölçüde koruyan, bezemeli ve duvar resimli köy odalarının önemli bir örneğidir. İlbeyli bölgesi, köy odaları açısından Sivas ilinin özellikli bölgelerinden biri olarak dikkat çekmektedir¹⁰. Türk halk misafirperverliğinin bir göstergesi olarak köy odası inşa etme geleneği Anadolu'nun birçok bölgesinde olduğu gibi İlbeyli köylerinde de yaygındır. Köye gelen misafirlerin konaklaması ve köy halkının ortak faaliyetleri için inşa edilen köy odalarının mekân kurgusu, bu işlevleri yerine getirecek bir düzenlemeye sahiptir. Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde yer alan köy odaları incelendiğinde, mekân kurgusunda bazı farklılıklar olmakla birlikte ortak bir şemada inşa edildikleri görülmektedir.

Anadolu'da farklı bölgelerde: oda, konuk odası, misafirhane, köy konağı, barana odası veya yâren odası gibi farklı şekilde isimlendirilen¹¹ köy odalarının temel işlevi konaklama ve toplanma mekânları olmasıdır. Sivas merkez ilçeye bağlı İlbeyli köylerinde 2014 yılında yaptığımız yüzey araştırmalarındaki tespitlerimize göre; köy odalarını konumları itibariyle ikiye ayırmak gerekir. İlk grup müstakil olarak inşa edilen köy odalarıdır. Bu odalar, köyün tanınmış kişileri tarafından kendi evlerinin yakınına ya da evlerine bitişik, ancak ayrı bir girişi olacak şekilde müstakil olarak planlanmıştır. İkinci tipte ise evin odalarından biri köy veya misafir odası olarak kullanılacak şekilde teşrif edilmiştir.

Müstakil olarak inşa edilen köy odaları, genellikle aralık veya atlık olarak adlandırılan bir giriş mekânı ile bitişindeki oda bölümünden oluşur. Aralık; oda yakınında bir ahır yoksa gelen misafirin bineğinin bağlandığı, bineğin yiyeceği ile ısınmak için gerekli olan malzemenin depolandığı, içerisinde veya bitişğinde hela gibi bölümler

10 İlbeyli köy odaları ile ilgili bk. Tuztaş, Uysal ve Akdeniz, 2014, 93-116; Bulut, 2017, 13-31; Özdeğer, 2019.

11 Farklı isimlendirmeler için bk. Numan, 1981, 591-633; Yakıcı, 2010, 94-100; Tay, 2018, 243-252.

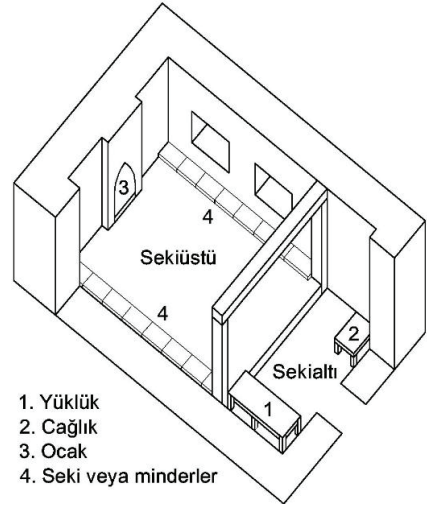
bulunabilen bir mekândır. Evin bir bölümünün köy/misafir odası olarak düzenlendiği örneklerde evde bu işlevlere cevap verecek mekânların zaten olması nedeniyle ayrı bir aralık mekânı yapma gereği kalmamıştır.

Temel işlevi misafir ağırlama ve toplanma olan köy odalarında hiyerarşik bir otuma düzeni olup, hiyerarşi oda içindeki bölümlerle sağlanmıştır. Odalarda iki ana bölünme söz konusudur. Bu bölümler sekialtı/kilimaltı ve sekiüstü/kilimüstü bölümlerdir. Sekialtı bölümü boyut itibarıyla küçük olup odanın yaklaşık 3/1'i veya biraz daha küçük, sekiüstü bölümü ise odanın 3/2'si veya biraz daha büyük bir alanını kaplar. Sekiüstü bölümü hem zemin hem de tavadaki yükseklik farkıyla sekialtıdan ayrılmıştır. Giriş ve servis mekânı olan sekialtı, oda girişinde yer alması ve zemininin alçak olması nedeniyle dışarıdan gelen toz ve toprağın seki üstüne taşınmasını da engelleyen bir konuma sahip olup hiyerarşide ikincil bir mekândır¹².

İlbeyle köy odalarında oda içi bölümlerin ayrılma düzenine göre oluşan iki ana plan tipi tespit edilmektedir.

1. Tip: Bu tipteki köy odalarında sekialtı ile sekiüstü sadece zemin ve örtüdeki seviye farkı ile belirlenmiştir. Oda içerisinde hiyerarşi belirleyen başkaca bir unsur yoktur. Odaların yan duvarlarında seki veya oturmak için minderler yer almaktadır. Genellikle girişin karşısındaki duvarda bir ocak nişi yer alır. Odada zemin ve örtüdeki kademelenme dışında hiyerarşi belirleyen en önemli unsur ocak olup, ocağa yakın oturmak hiyerarşik bir düzen oluşturmaktadır (Çiz. 6).

2. Tip: Oda içi bölünme zemin ve örtüdeki kademelenmenin yanı sıra ahşap sütunlar ve bu sütunlara oturan kiriş¹³ sistemi ile sağlanarak hiyerarşi daha belirgin bir hale getirilmiştir. Bu tipin kendi içinde nimsekisiz ve nimsekili olmak üzere iki farklı düzenlemesi vardır.

Çiz. 6: 1. Tip Köy odası

Nimsekisiz plan tipinde, odanın sekialtı ve sekiüstü bölümleri giriş açıklığı bulunan duvara paralel yerleştirilen sütunlar ve bunlara oturan kirişlerle ayrılmıştır. Odayı bölen sütun dizisinin orta bölüme denk gelen ve selamlık direği olarak adlandırılan iki sütunu hariç, diğer sütunların araları parmaklık veya tahtalarla kapatılmıştır. Sekiüstüne geçiş selamlık direkleri arasındaki açıklıktan sağlanır. Sekialtının giriş açıklığına yakın

12 Göker, 2009, 163-169.

13 Bölgede bu tür kirişlere yerel dilde hezan veya hezen adı verilmektedir.

olan kısa kenarlarından birinin önünde yüklük/yataklık, diğerinin önünde ise el yıkama, kahve ve çay servisi yapılan çağlık bölümleri yer alır. Kilimüstü bölümünde, girişin karşısına gelen duvarının ortasına gelecek şekilde yer alan ocak önemli bir öğedir. Diğer duvarların önlerinde alçak sekiler veya oturmak için minderler bulunmaktadır (Çiz 7)¹⁴.

Nimsekili plan tipinde¹⁵ ise oda önce sütunlarla yatay olarak ikiye bölünmektedir. Bu bölümlerden giriş kapısı tarafındaki kısım odanın yaklaşık 3/2'sine, diğer kısım ise 3/1'ine tekabül eder. Odanın büyük olan kısmı, odayı yatay olarak ikiye bölen sütun sırasının giriş kapısı tarafından ilki veya ikincisi hizasında dikey olarak tekrar ikiye bölünerek ilk tipte olduğu gibi sekialtı ve sekiüstü bölümleri oluşturulmuştur. Sekialtıdan sekiüstüne yine selamlık direkleri arasından geçilir. Sekialtının giriş açıklığına yakın olan kısa kenarı önünde yüklük/yataklık bulunur. Kilimüstü bölümünde, girişin karşısına gelen duvarının ortasına gelecek şekilde yerleştirilen ocak, yine odanın en önemli öğesidir. Odanın daha dar olan ikinci kısmı nimsekidir. Bu bölümde alçak bir seki bulunur. Nimsekiden sekiüstü bölümüne geçiş ortadaki sütunların arasındaki açıklıktan sağlanmakta olup, diğer sütunların araları kapatılmıştır. Bu düzenlemede çağlık, genellikle nimseki bölümünün giriş tarafındaki duvarı önünde bulunur. Bazı örneklerde, önünde nimseki olan duvarda mihrap bulunabilmektedir. Mihraplar, bu alanın namaz kılmak için de kullanıldığını göstermesi açısından önemlidir. Bu nedenle mihrap bulunması durumunda nimsekiler genellikle odanın güneyinde yer almaktadır (Çiz. 7).

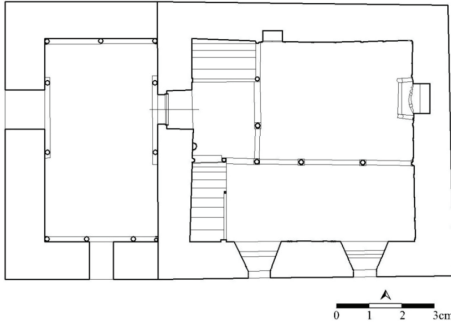
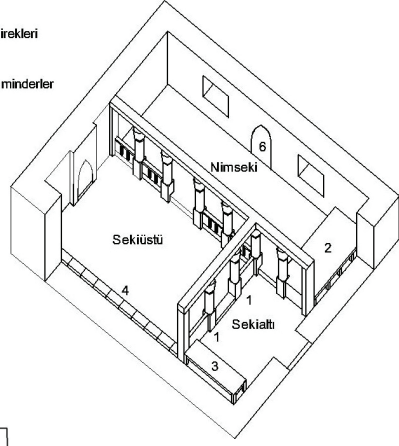
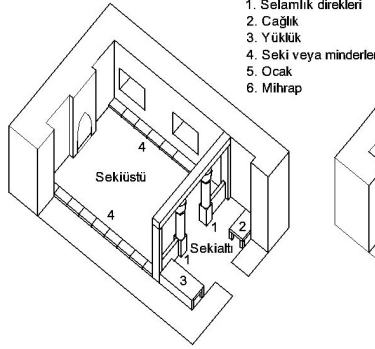
Söğütçük Köy Odası müstakil olarak, aralıklı ve nimsekili plan tipinde inşa edilmiştir. Oda çevresindeki mimari doku günümüze ulaşmasa da eski fotoğraflarından müstakil olduğu ve bitişiğinde bir aralık bölümü bulunduğu görülmektedir. Odaya sonradan eklendiği anlaşılan aralık bölümü son onarımda kaldırılmıştır. Eski fotoğraflarına göre aralık bölümü üzeri örtülü basit bir mekândır. Aralığa batı duvarda kuzeye kayık olarak yerleştirilen açıklıktan girilmektedir (Çiz. 8). İlbeyle köy odalarının tamamı henüz belgelenememiş olsa da incelenen 23 köy odasından 18'inde aralık bölümünün bulunması bu şemanın yaygınlığının bir göstergesidir¹⁶.

14 Bu plan şeması Mustafa Bulut (2017, 18) tarafından "Serenli oda" şeklinde adlandırılmıştır. Sözlüklerde seren; yelkenli gemilerde üzerine dört köşe yelken açmak ve işaret kaldırmak için direğe yatay olarak bağlanan gönder veya kapılarda menteşe ve kilidin takıldığı düşey konumdaki kalın parça olarak tanımlanmıştır. Seren hakkında yapılan bir araştırmada bu tabirin Anadolu'daki farklı kullanımları ele alınmıştır. Gerek sözlüklerde gerekse de araştırmada geçen açıklamalar ile bu oda planı arasında bir ilişki kurulamamıştır. Bkz. Ceylan, 2012, 151-168.

15 Farsça bir kelime olan "nim" yarım demektir. Bölgedeki köy odalarında yer alan sekiler için halk arasında mim veya mum tabirleri de kullanılmaktadır. Bu tabirler muhtemelen nim kelimesinin halk arasında daha kolay söylenen bozulmuş halleridir. Bu nedenle galat-ı meşhur olan mumseki veya mimseki yerine doğru ifade olan yarım/alçak seki anlamındaki nimseki kelimesi tercih edilmiştir. Bkz. <https://sözlük.gov.tr>; Aslan, 2013, 97-101. Örneğin Arseven, yarım kârgir anlamı için "nim kârgir" tabirini kullanmıştır. Bu örnekte mimaride nim tabirinin yarım anlamına gelecek şekilde kullanımı olduğunu göstermektedir. Bkz. Arseven, 1966, 1506.

16 Özdeğer, 2019, 291.

Çiz. 7:
2. Tip
nimsekisiz ve
nimsekili köy
odaları

Çiz. 8:
Söğütçük Köy Odası, 2015
onarımı öncesi restitüsyon
planı (Aralık bölümünün planı
fotoğraflardan yararlanarak
çizilmiştir.)

Odanın girişinin önünde kuzey-güney yönünde dikdörtgen planlı sekialtı, seki-altının doğusunda ise sekiüstü bölümü yer almaktadır. Sekiüstü bölümünde girişin karşısına gelen duvarda bir ocağ nişi mevcuttur. Sekialtı ve sekiüstü bölümünün güneyinde nimseki bulunmaktadır. İlbeyle Bölgesi'nde incelenen 23 konuk odasından 21'i nimsekilidir. Bu sayısal oran nimsekili odaların bölgedeki en yaygın tip olduğunu göstermektedir. İlbeyle bölgesinde Söğütçük Köy Odası ile yakın tarihlerde inşa edilmiş olan Ağlıkaya Turan Yalçın, Osman Tuncer, Apa Kadir Bektaş, Arpayazı Mehmet Mert, Aylı Ahmet Turan Sarıyıldız, Eskiapardı Erdal Şallı, Mehmet Güler, Haydarlı Mithat Çiftçi, Kabasakal Abdullah Yılmaz, Karapınar, Tahtakement, Tatlıcak ve Tepeönü anonim ile Üçtepe Seyit Özler köy odaları nimsekili oda örneklerinin bir kısmıdır. Sivas dışında Erzincan-Çayırılı Taştangilin¹⁷, Yozgat Sorgun Temrezli Abdullah Aydın, Şefaattli Akcamı, Cıcıklar ve Dedeli Mahmut Bey Konağı nimsekili plan tipindeki İlbeyle bölgesi dışındaki örneklerden bazılarıdır¹⁸.

17 Naldan, 2020, 261, Çizim 1.

18 Özdeğer, 2019, 292.

Söğütcük Köy Odası, bölgedeki diğer pek çok köy odası gibi içerisinde yoğun bezeme olmasına karşın dıştan oldukça sadedir. Yapının özgün durumunda dış cephelerin sıvasız ya da çamur sıvalı olduğu sanılmaktadır.

Odanın inşasında tespit edilen malzeme ve teknik, Sivas ve yakın çevresinde kullanılan geleneksel yapı uygulamalarının bir örneğidir. Bu bağlamda beden duvarları bölgenin geleneksel malzemesi olan moloz ve kaba yonu taş ile toprak harçtan yığma duvar tekniğinde inşa edilmiştir. Tavan kirişleri üstten kaplama tekniğindedir. Odanın ocağındaki yaşmak ile lambalıklar ve mihraptaki düzenlemeler bölge için yaygın ve geleneksel alçı işleridir.

Söğütcük Köy Odası, mimarisinden çok iç duvarlarındaki kalemışı bezemeleri ile dikkat çekmektedir. Odanın beden duvarlarının iç yüzlerinde sıva üzerine, dolap kapaklarında ise ahşap üzerine yapılan kalemışı resimlerde; yaprak, dal, çiçek gibi bitkisel motifler, vazodan çıkan çiçekler, tabak içinde meyveler, ağaçlar ve yapı tasvirlerinin yanı sıra gaz lambası, savaş gemisi ve duvar saati gibi farklı bezemeler yer almaktadır. Ayrıca odanın kilimüstü ve nimseki bölümünü birbirinden ayıran korkulukları ile sütunlarında ahşap, doğu duvarındaki ocak ve güney duvarındaki mihrapta ise alçı bezeme mevcuttur.

Duvar resimlerinde biri batı ve güney, diğeri ise kuzey ve doğu duvarda görülen iki farklı bezeme üslubu tespit edilmektedir. İlk üslupta daha büyük boyutlu olan motifler duvar yüzeyine serbest olarak işlenmişken, ikinci üslupta daha küçük boyutlu motifler, çerçeve veya madalyonlar içerisine yerleştirilmiştir. Sürekli kullanılan bir yapı tipi olan köy odalarının zaman içerisinde onarılmaları doğal bir süreçtir. Bu bağlamda Söğütcük Köy Odası'nda tespit edilen üslup farklılığı kitabelerden de anlaşılacağı gibi onarımlar nedeniyle. Onarımın, yapının inşasından (1883) kısa bir süre sonra gerçekleştirildiği (1936) tespit edilmektedir. Muhtemelen kuzey ve doğu duvarı resimleyen sanatkar, yapıda eski resimlere benzer tarzda, ancak kendi üslubunda bir bezeme programı uygulamıştır. Resimlerin yakın dönemlerde yapılmış olmasının yanı sıra, Türk sanatında her iki üslubun aynı dönemlerde ve bir arada görülmesi nedeniyle tekrara düşmemek adına odadaki duvar resimleri birlikte değerlendirilmiştir.

Duvar resimlerinde kullanılan bezemelerin başında bitkisel motifler gelmektedir. Bitkisel bezeme Söğütcük Köy Odası'nın duvarlarının tamamında çiçek ve ağaç tasviri olarak karşımıza çıkar. Yapıda yoğun olarak kullanılan çiçekler kimi zaman buket şeklinde, kimi zaman ise vazo içinde tasvir edilmiş, çiçek ve yaprak motifleri bir arada kullanılmıştır.

Yapının kuzey ve doğu duvarlarında yer alan panolar ile panoların içerisindeki madalyonlarda, panolarla tavan arasındaki bölümlerde, ocak ve mihrap ile batı ve güney duvarlarda yer alan beş, altı veya sekiz dilimli çiçeklerle yapraklı dallardan oluşan kompozisyonlar natüralist bir üsluptadır. Yapraklar genellikle yeşil ve tonlarında, çiçekler ise, kahverengi, kırmızı, sarı, beyaz, turuncu ve mavidir.

İlbeyle köy odalarında kalemışı bezemeli başka örnekler olmakla birlikte çok azında bu derece yoğun bir bezeme tespit edilmektedir. Bu bağlamda Söğütcük Köy Oda-

sı ile karşılaştırabileceğimiz örneklerden biri Ağilkaya Köyü Turan Yalçın (1897-1898), bir diğeri ise Gözmen Köyü Odası'dır. Ağilkaya Köyü Turan Yalçın Odası'nda sıva üzerine siyah ve kırmızı boya ile yapılan duvar resimlerinde kışla tasvirleri, ay ve yıldız motifleri, vazo içinde çiçekler, ayrıca fişeklik, süngülü tüfek, tabanca, kılıç ve top arabası ile kandil ve Mushaf gibi tasvirler yer almaktadır¹⁹. Ancak bu odadaki bitkisel motifler ve yapı tasvirlerindeki üslup farklı olup Söğütçük Köy Odası gibi natüralist değildir. Söğütçük Köy Odası'nın natüralist üslupta ki bitkisel bezemelerine benzer en yakın örnek ise Gözmen Köyü Odası'dır²⁰. Oda, 1928 yılında yaptırılmış ancak 1938 yılında tamamlanmıştır. Duvar resimleri açısından oldukça zengin olan odanın resimleri ile Söğütçük Köy Odası'nın 1936 yılına tarihlediğimiz resimleri arasında hem üslup hem de düzenleme bakımından yakın benzerlik bulunmaktadır. Gözmen Köyü Odası'nın 1938 yılında tamamlanmış olması, Söğütçük Köy Odası'nın resimlerinin bir kısmının 1936 yılında yapıldığı şeklindeki görüşümüzü doğrulamaktadır²¹. Her iki oda muhtemelen aynı sanatkar veya sanatkar grubu tarafından resimlenmiştir.

Osmanlı duvar resimlerinde Batı etkisi daha çok bitkisel süslemelerde etkisini göstermiş olup vazodan çıkan çiçek motifleri bu dönemin sembolü haline gelmiştir²². Söğütçük Köy Odası'nda, doğu duvardaki ocağın iki yanında, panolar ile tavan arasında kalan bölümde, güney duvarda mihrabın iki yanında vazodan çıkan çiçek motiflerine yer verilmiştir. Genellikle vazo içerisinde yer alan çiçek tasvirleri stilize edilerek uygulanmıştır. İlbeyli yöresinden Ağilkaya Turan Yalçın ve Menşurlu köy odaları ile Denizli Acıpayam Yazır Camisi (1802)²³, Soma Damgacı Camisi (1872)²⁴, Gültepe Yukarı Kefeli Camisi (1867)²⁵, İzmir- Ödemiş Bademli Kılıczâde Mehmet Ağa Camisi (1811, 1874-75 Onarım)²⁶ Muğla Kurşunlu Camisi (1853-54 Onarım)²⁷, Afyon Emirdağ Sığracık Köyü Eski Camisi (1898-1899)²⁸, Sivas Hoca İmam Camisi (19. yüzyıl onarım)²⁹, Giresun Yağlıdere Tekke köyü Abdullah Halife Camisi (19. yüzyıl)³⁰ vazo içerisinde çiçek motiflerinin bulunduğu örneklerden birkaçıdır.

19 Bilget Fataha, 2021, 138-152, Resim 10-15.

20 Bulut, 2017, 36-28, Fotoğraf 27, 28.

21 Genel bir tanıtım dışında yapıyı detaylı olarak inceleyen bir yayın tespit edilememiştir. Ancak Yapı 1938 yılında tamamlandığı için muhtemelen resimler 1930'lu yıllara ait olmalıdır.

22 Uzun, 2019, 1850. Vazolara yerleştirilmiş bitkisel bezemelerin iç mekânda en erken kullanımı Topkapı Sarayı III. Ahmet Yemiş Odası'na (1705) kadar gitmektedir.

23 Hatipoğlu, 2007, 331, Resim 211.

24 Kuyulu, 1988, 67-78, Resim 11.

25 Yavuz, 2014, 512, Resim 20.

26 Kuyulu Ersoy, 1994, 147-158.

27 Çakmak, 2013, 30-46, Resim 23-24.

28 İnce, Atasoy ve Atıcı, 2021, 266.

29 Yazar ve Atıcı, 2022, 523.

30 İltar, 2014, 69-80, Resim 15.

Söğütcük Köy Odası'ndaki mimari tasvirlerin önlerinde, yanlarında veya çevrelerinde, ayrıca güney duvarın doğu ve batı köşesinde ağaç tasvirleri bulunmaktadır. Ağaç motifleri daha çok mimari tasvirler ile birlikte kullanılarak manzara oluşturan ve resme derinlik katan unsurlardır. Ağaçların betimlenmesinde başarılı olursa da mimari tasvirin arkasından yükselen ağaçların boylarının yapıların 2 ya da 2,5 katı kadar olması, resim içerisindeki farklı öğeler arasında bir orantı kurulmadığını göstermektedir.

Ağaçlar genellikle servi veya iğne yapraklı ağaçlardır. Güney duvarın doğu köşesinde, pencere hizasındaki tasvirin ise meyve ağacı olduğu anlaşılmaktadır. Meyvelerinin renkleri ve formlarından dolayı bu tasvirin armut ağacı olması muhtemeldir. Anadolu'da meyvesiz veya meyveli ağaç tasvirlerine çok sayıda yapıda rastlanır. İzmir- Ödemiş Bademli Kılıczâde Mehmet Ağa Camisi (1811, 1874-75 Onarım)³¹, Denizli Acıpayam Yazır Camisi (1802)³², Denizli-Akköy Yukarı Camisi (19. yüzyıl)³³ ve Giresun Yağlıdere Tekke Köyü Abdullah Halife Camisi (19. yüzyıl)³⁴ meyvesiz ağaç tasvirlerinin olduğu örneklerdir. Amasya Gümüşhacıköy Pir Ali Bir Civan Türbesi (1902)³⁵ ile II. Beyazıt Külliyesi Şadırvanı (19. yüzyılın ikinci yarısı)³⁶ ise meyveli ağaç tasvirlerinin olduğu bazı yapı örnekleridir.

Osmanlı duvar resimlerinde ilk kez Topkapı Sarayı III. Ahmet Yemiş Odası duvarlarında görülen meyve tasvirleri, 19. yüzyıl Osmanlı dini yapılarında³⁷ yaygın olarak kullanılmıştır. Söğütcük Köy Odası'nda da doğu duvarda ocağın kuzeyindeki ilk panoda tabak içerisinde meyve tasviri bulunmaktadır. İzmir Bayraklı Yahya Hayati Paşa Köşkü (19. yüzyılın ikinci yarısı)³⁸ ve Yozgat Çapanoğlu (1777)³⁹, Manisa-Soma Hızırbey (1791-92)⁴⁰, Denizli Acıpayam Yazır (1802)⁴¹, Manisa-Soma Damgacı (?)⁴² camileri meyve tasviri tespit edilen yapılardan birkaçıdır.

Duvar resimlerinde mimari tasvirler, manzara resimlerinden sonra en çok betimlenen kompozisyonlardan biridir. Bu gelenek Söğütcük Köy Odası'nda da sürdürülerek cami ve ev tasvirlerine yer verilmiştir. Cami, ibadet edilen yer ve Allah'ı hatırlatan bir

31 Kuyulu Ersoy, 1994, 147-158.

32 Hatipoğlu, 2007, 327, Resim 204.

33 İnce, 2001, 76, Resim 6.

34 İltar, 2014, 69-80, Resim 15.

35 Yıldırım, 2018, 293-327, Foto. 20-23.

36 Uz Taşkesen, 2011, 177-189, Resim 4.

37 Renda, 1977, 77-78.

38 Kuyulu Ersoy, 2014, 545, Resim 21, 22.

39 Arık, 1988, 29.

40 Karaaziz Şener, 2014, 729.

41 Hatipoğlu, 2007, 327, Resim 204.

42 Kuyulu, 1988, 67-78, Resim 13.

mekân olduğu için kutsiyet atfedilerek duvar resimlerinde sıklıkla kullanılmıştır⁴³. Cami tasvirlerine; cami, zaviye, medrese, şadırvan, çeşme, saray, köşk ve konut gibi farklı işlevlerdeki yapılar⁴⁴ ile mezar taşlarında⁴⁵ yaygın olarak rastlanmaktadır. Söğütçük Köy Odası'nın güney duvardaki mihrabın batısına çift minareli bir cami resmedilmiştir. Eskiapardı Eyüp Güler (1892), Tatlıcak Şükrü Gürler (1889) ve Gözmen Veli Ağa konuk odaları cami tasviri olması bakımından Söğütçük Köy Odası ile benzerlik göstermektedir. Eskiapardı ve Tatlıcak köy odalarındaki tasvirler basit, Gözmen ve Söğütçük köy odalarındaki tasvirler ise daha gelişmiş örneklerdir.

Milas Bahaeddin Ağa Konağı (19. yüzyıl ilk yarısı), Karaman Hacı Sami Tartan Evi (19. yüzyıl ilk yarısı), Safranbolu Mustafa Kavsa Evi (1841), Tokat Yağcıoğlu Konağı (19. yüzyıl sonu)⁴⁶ ve Ankara Dedeboyrak Evi (20. yüzyıl başı)⁴⁷ cami tasvirinin yer aldığı diğer sivil mimarlık örneklerinden bazılarıdır. Cami tasviri, sivil mimariden daha çok 19. yüzyıl camilerinde sıva üzerine yapılan duvar resimlerinde karşımıza çıkmaktadır. Yozgat Çapanoğlu Camisi (1777)⁴⁸, Afyon-Sandıklı Ulu Camisi (1780)⁴⁹, Manisa-Soma Hızırbey Camisi (1791-92)⁵⁰, Denizli-Acıpayam Yazır Köyü Camisi (1802)⁵¹, Trabzon-Kabataş Köyü Merkez Camisi (1872-73)⁵², Manisa-Kula-Emre Köyü Camisi (1547-48/1821-22)⁵³, Giresun-Tekke Hacı Abdullah Halife Camisi (19. yüzyıl)⁵⁴, Amasya Gümüşlü Camisi (19. yüzyıl son çeyreği)⁵⁵ ve Manisa-Soma Damgacı Camisi (?)⁵⁶ cami tasvirlerinin görüldüğü örneklerden birkaçıdır.

Söğütçük Köy Odası'nda cami tasvirinin yanı sıra ev/yapı tasvirleri ile de karşılaşmaktadır. Yapıda görülen yan yana ev tasvirleri ağaçlarla birlikte resmedilmiştir. Ağaçlar manzara ve derinlik oluşturan unsurlardır. Odanın batı duvarının kuzey ve güney köşesi ile güney duvarda mihrabın doğusundaki bir ya da iki katlı yapılar, büyük boyutlu olmaları nedeniyle konak olarak değerlendirilmiştir. Genellikle kent tasvirlerinin içerisinde verilen evlerin benzerleri aynı bölgedeki Gözmen Köy Odası'nda tespit edilmektedir.

43 Baykal 1996, 54.

44 Baykal 1996, 54; Okumuş ve Gülbudak, 2018, 104.

45 Arık, 1988, 126.

46 Arık, 1988, 126.

47 Karaaslan, 2021, 13-22, Şekil 7.

48 Avcı, 2016, 49-70.

49 Usta, 2019, 204.

50 Karaaziz Şener, 2014, 715-738.

51 Arık, 1988, 126.

52 İnce, 2004, 226-236.

53 Bozer, 1987, 15-22.

54 İltar, 2014, 69-80.

55 Arık, 1988, s. 126.

56 Kuyulu, 1988, 67-78; Resim 13.

İzmir Bayraklı Yahya Hayati Paşa Köşkü (19. yüzyılın ikinci yarısı)⁵⁷ ve Soma Hızırbey (1791-92)⁵⁸, Arnavutluk, Berat Bekârlar (1827-1828)⁵⁹, İzmir Mordoğan (Ayşe Kadın) (19. yüzyıl sonları)⁶⁰ camilerinin duvar resimlerinde de Söğütçük'te olduğu gibi tek ya da grup halinde ev tasvirleri yer almaktadır.

Osmanlı mimarlığında Barok üslupla birlikte karşımıza çıkan perde motifi, 18. ve 19. yüzyılda duvar resimlerinde, özellikle mihraplarda⁶¹ yaygın olarak görülen bir motiftir⁶². Mihrabın iki tarafında kanat şeklinde açılan perde ile mihrabın ortasından sarkar şekilde betimlenen kandil motifinde, perdenin dünya ve ahireti ayıran simge olduğu, kandilin ise ahiretteki nuru temsil ettiği kabul gören bir görüştür⁶³. Söğütçük Köy Odası'nın mihrabındaki perde ve kandil kompozisyonu, duvar resimlerinde daha çok dini yapıların mihraplarında karşımıza çıkmaktadır. Kırşehir Mucur Emine Hanım Camisi (18. Yüzyıl)⁶⁴, İzmir- Ödemiş Bademli Kılıczâde Mehmet Ağa Camisi (1811, 1874-75 Onarım)⁶⁵, Yıldızeli Şeyh Halil Türbesi (1858)⁶⁶, Gümüşhacıköy Hacı Nazır Türbesi (?)⁶⁷, Ankara Karahoca Köyü Camisi (1906-1907)⁶⁸ ve Derince-Tahtalı Köyü, Beş Divanlı Rıza Bey Konağı (?)⁶⁹ gibi örneklerin mihraplarında da perde ve kandil motifleri birlikte resmedilmiştir. Giresun Yağlıdere Tekke Köyü Camisi'nde (1486, Onarım 19. yüzyıl)⁷⁰ kandil, Aydın-Cincin Cihanoğlu Hacı Abdülaziz Efendi Camisi (1785)⁷¹, Sürmene-Gültepe Köyü-Yukarı Kefeli Mahallesi Camisi (1867 civarı)⁷² ve Bergama-Göçbeyli Merkez Camisi'nde (19. yüzyıl)⁷³ ise kandile yer verilmemiş, sadece perde motifi tasvir edilmiştir.

19. yüzyıldaki yenilik ve değişime bağlı olarak Batı etkisiyle ortaya çıkan buharlı gemi, buharlı tren, saat, kupa ve diğer Avrupalı eşyalar duvar resimlerinde de kulla-

57 Kuyulu Ersoy, 2014, 541, 542, Resim 13-15.

58 Karaaziz Şener, 2014, 732, Foto. 4.

59 Uçar, 2013, 1178, Resim 7.

60 Çağlıtütüncügil, 2012, 148, Resim 13.

61 Gürsoy, 2015, 146-157.

62 Uzun, 2019, 1850; Taş, 2021, 271-294.

63 Okçuoğlu, 2000, 51-52.

64 Tali, 2013, 527, Fot. 23.

65 Kuyulu Ersoy, 1994, 147-158.

66 Uzun, 2019, 1850.

67 Yıldırım, 2018, 293-327, (Foto. 4).

68 Karaaslan, 2016, 177, Şekil 16.

69 Çelik ve Kuyulu Ersoy, 2015, 1665, Fotoğraf 14.

70 Yavuz, 2019, 322, Foto. 51.

71 Ülkü, 2016, 288, Resim 13.

72 Yavuz, 2014, 511, Resim 13.

73 Bayrakal, 2009, 1-26, Fotoğraf 27.

nılan motiflerdir⁷⁴. Gemiler tek başlarına ya da deniz veya kıyı manzarasının tamamlayıcı unsuru olarak birden fazla tasvir edilebilmektedir. Söğütçük'te tek başına tasvir edilmiş olan buharlı geminin alt kısmında çizgisel olarak deniz resmedilmiştir. Deniz dalgaları, bacadan tüten buhar, direkler arasına gerilmiş teller ve renk tonlamaları ile bu tasvir oldukça başarılıdır.

Gemi tasvirine, Sivas merkez Tatlıcak Şükrü Gürler Köy Odası⁷⁵, Nevşehir Gülşehir Gümüşkent Köy Odası⁷⁶, Gaziantep Hasan Nehir Evi⁷⁷, Karaman Hacı Sami Tartan Evi, Karabük Safranbolu Mustafa Kavsa Evi⁷⁸ ve İzmir Bayraklı Yahya Hayati Paşa Köşkü (19. yüzyılın ikinci yarısı)⁷⁹ gibi sivil mimari yapıların yanı sıra Aydın-Cincin Cihanoğlu Hacı Abdülaziz Efendi (1785)⁸⁰, Muğla-Kurşunlu (1853-54 onarım)⁸¹, Manisa-Kula-Emre Köyü (1547-48/1821-22)⁸² ve Manisa-Soma Damgacı (?)⁸³ gibi camilerde de rastlanmaktadır⁸⁴. Sivas merkez ilçeye bağlı Tatlıcak Köy Odası'ndaki gemi tasviri Söğütçük'te olduğu gibi savaştır.

Yeniliğin sembollerinden biri olan saatler, Batı etkisiyle Osmanlı duvar resimlerinde işlenen konular arasında yerini almıştır. Kırşehir Mucur Emine Hanım Camisi (18. yüzyıl)⁸⁵, Arnavutluk, Berat Bekârlar Camisi (H. 1243 / M. 1827-1828)⁸⁶, Giresun, Tekke Köyü Hacı Abdullah Halife Camisi (19. yüzyıl)⁸⁷, Trabzon-Sürmene-Gültepe Yukarı Kefeli Mahallesi Camisi (H. 1283-1284 / M. 1867 yılından önce)⁸⁸, II. Beyazıt Külliyesi Şadırvanı (19. yüzyılın ikinci yarısı)⁸⁹ ve Amasya-Mecitözü Alören Köyü Camisi (19. yüzyıl sonları)⁹⁰ duvar saati tasviri bulunduğu bilinen örneklerden bazılarıdır. Söğütçük Köy Odası'ndaki saatin dokuzu beş geçe olarak betimlenmiş olması, Mustafa Kemal Ata-

74 Kaplan, 2019, 189-190.

75 Özdeğer, 2019, 352, Resim 5.179.

76 Tay, 2018, 247.

77 Uzun, 2017, 852- 862.

78 Arık, 1988, 129.

79 Kuyulu Ersoy, 2014, 538, Resim 8.

80 Ülkü, 2016, 288, Resim 13.

81 Sayılı Küçük, 2019, 94, Resim 247-249.

82 Bozer, 1987, 15-22.

83 Kuyulu, 1988, 67-78; Resim 13.

84 Gemi tasvirinin, Osmanlı Dönemi'nde duvar resimlerinin yanı sıra grafiti şeklinde işlendiği örnekler de bulunmaktadır. Bkz. Uçar ve Uçar, 2019, 493.

85 Tali, 2013, 522, Fot. 22.

86 Uçar, 2013, 1182, Resim 14.

87 İltar, 2014, 69-80.

88 Yavuz, 2014, 512, Resim 18.

89 Uz Taşkesen, 2011, 183, Resim 6.

90 Çerkez, 2019, 526, Fotoğraf 22.

türk'ün vefat ettiği zamana vurgu yapmakta olup, şahsına duyulan sevgi ve saygının bir ifadesi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca bu duvar resmi Atatürk vefat ettikten sonra yapılmış olmalıdır.

Duvar resimleri dışında yapıda, alçı, ahşap ve yazılı bezemeye de yer verilmiştir. Alçı, Sivas köy odalarında lambalık, ocak ve mihraplarda inşa ve süsleme ögesi olarak yaygın şekilde kullanılan bir malzemedir. Ocak ve mihraplardaki alçı bezemeler duvar resimlerine göre göre daha büyük boyutlu olup, İlbeyle köy odalarının ortak özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söğütçük'te olduğu gibi konuk odalarında ahşap süsleme, odayı bölümleyen ahşap sütunların başlıklarında, sütunları birbirlerine bağlayan aynalı kemerlerde ve bölümler arasındaki korkuluklarda görülmektedir. Sütun başlıkları korintten esinlenerek yapılmıştır. Korkuluklarda ise papyon geçmeli kafesli süsleme vardır.

Yazılı süsleme sadece mihrapta yer almaktadır. Dini mimaride sıklıkla karşılaşılan Besmele ve çok birçok mihrapta görülen Ali İmran Suresi'nin 35. ayeti, odanın mihrabı üzerinde yer alan levhada yazılıdır. Sivas merkez Yavru Köyü Köy Odası'nın mihrabı besmele yer alan örneklerden biridir. Odada karşılaşılan ikinci yazı düzenlemesi mihrabın üzerinde yer alan daire biçimli alçı madalyonlarda görülmektedir. Buradaki düzenlemede merkeze altı kollu bir yıldız yerleştirilmiş, yıldız kolları arasına ise yedi uyuyanların isimleri yazılmıştır⁹¹. Bu tür düzenlemelerle daha çok levha ve cam altı resimlerinde karşılaşılmaktadır. Mimaride ise yedi uyuyanların isimleri bazı örneklerde Söğütçük Köy Odası'nda olduğu gibi madalyon şeklinde, bazı örneklerde ise şerit halinde veya kartuşların içerisine yazılmıştır. Demirci Küpeler Köyü Cami (19. yüzyıl onarım)⁹² madalyon şeklinde düzenleme görülen örneklerden biridir. Bu örnekte yedi uyuyanların adları, Allah lafzı ile Muhammed, Hasan, Hüseyin ve dört halifenin isimleriyle birlikte verilmiştir. Yedi uyuyanların şerit veya kartuşlar içerisine yazıldığı örnekler daha yaygındır. Muğla Çatakbağyaka (1754), Keyfoturağı (1870)⁹³, Giresun Çamoluk Sarpkaya Köyü Bektaş Bey (19. yüzyıl)⁹⁴ camileriyle, İzmir Çakaloğlu Hanı Çeşmesi (1895-1906)⁹⁵ yedi uyuyanların isimlerinin kartuşlar veya çerçeveler içerisine yerleştirildiği örneklerden bir kaçıdır.

Anadolu'da birçok yapıda duvar resmi olmasına rağmen bunlardan çok azının sanatçısı bilinmektedir. Söğütçük Köy Odası'nda yer alan duvar resimlerinin de sanatçısı anonimdir. Benzer üslupta resim ve bezemelerin bulunduğu Gözmen Köy Odası'nda, aynı sanatçı veya sanatçı grubunun çalışmış olabileceği düşünmek gerekir. Bu tasvirler bölgedeki gezici sanatkarlar tarafından üretilmiş olmalıdır.

91 Yedi uyuyanlar Anadolu kültüründe yaygın olarak bilinen rivayetlerden biridir. Bk. Yetkin Akgün, 2020, 30-42.

92 Gürbıyık, 2020, 160.

93 Karataş, 2019, 470-492.

94 Nefes ve Gün, 2011, 151, Resim 7.

95 Acar, 2013, 7, Şekil 5.

7. Sonuç

Söğütçük Köy Odası, 19. yüzyıl sonlarında inşa edilen nimsekili köy odası örneklerinden biridir. Nimsekili plan şeması İlbeyli Bölgesi'nde 19. yüzyılda inşa edilen köy odalarının ana şemasını oluşturmaktadır. Geleneksel ihtiyaçları karşılamak için inşa edilen odanın mimari oluşumunda konaklamaya ve köy halkının toplanabilmesine uygun bir mekân kurgusu vardır.

Misafirperverliğin göstergesi olarak inşa edilen Söğütçük Köy Odası, işlevsel özelliklerinin yanı sıra estetik bir kaygı taşıyan incelikli yapısı ile de dikkat çekmektedir. Duvar resimleri açısından bölgedeki en önemli yapılardan biridir. Odadaki buket veya vazo içerisindeki çiçekler, ağaçlar, tabak içinde meyveler, sembolik ve mimari yapı tasvirleri, gaz lambası, savaş gemisi ve duvar saati gibi motifler dönemin bezeme üslubunu yansıtmaktadır. Kompozisyonlar kuru siva üzerine kalemişi tekniğinde yapılmış olup Batı tarzında perspektif ve ışık-gölge denemeleri görülmektedir.

Türk kültürünün önemli bir ögesi olan köy odalarının ne yazık ki az sayıdaki örneği günümüze gelebilmiştir. Günümüze ulaşan odalar ise mimari olarak ayakta kalmalarına rağmen, yeni şartlar ve köyden kente göçün artması gibi sebeplerden dolayı sosyal yaşam içerisindeki rolünü kaybetmiştir. Söğütçük Köy Odası da bu örneklerden biridir. Yapı onarılarak koruma altına alınmış olsa da işlevsiz kalması üzücü bir durumdur. Bu nedenle köy odalarının maddi varlıklarının korunmasının yanı sıra, oda kültürünün tekrara canlandırılması ve yaşatılması önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Acar, T. (2013), Kemeraltı Çarşısı'nda Duvar Çeşmelerinin Bezeme Öğeleri Açısından İrdelenmesi, Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 30 (1), 1-18.
- Arık, R. (1988), Batılılaşma Dönemi Anadolu Tasvir Sanatı. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- Arseven, C. E. (1966), Sanat Ansiklopedisi, (C. 3, 1506) İstanbul: MEB Yayınları.
- Aslan, B. (2013), Çatpınar (Doğanşar/Sivas) Ağzından Derleme Sözlüğü'ne Katkılar, Dil ve Edebiyat Araştırmaları, (8), 97-101.
- Avcı, O. (2016), Yozgat Başçavuşoğlu Camii ve Süslemeleri Üzerine Düşünceler, Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi (OMAD), 3 (5), 49-70.
- Baykal, F. (1996), Denizli İlinde 19. Yüzyılda Yapılan Duvar Resimli Yapılar, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Pamukkale Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Bayrakal, S. (2009), Merkezi Plan Tasarımı ve Malzeme Özellikleriyle İlginç Bir Örnek: Göçbeyli (Bergama) Merkez Camii ve Restorasyon Önerileri, Sanat Tarihi Dergisi, (16), 1-26.
- Bilget Fataha, E. (2021), Sivas, Ağıkaya Köyü Turan Yalçın Evi, Turkish Studies 16 (7), 137-153.
- Bozer, R. (1987), Kula-Emre Köyünde Resimli Bir Cami, Türkiyemiz, (53), 15-22.
- Bulut, M. (2017), Sivas İlbeyli Köy Odaları, MUTAD, IV (I), 13-31.
- Ceylan, Salih, (2012), Kırsal Mimarının Örneklerinden "Serenler" in Coğrafi Açından İrdelenmesi, Eastern Geographical Review, 17 (27), 151-168.
- Çağlıtütüncügil, E. (2012), Eski Mordoğan (İzmir) Köyü Cami Süslemeleri, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, (25), 139-162.
- Çakmak Ş. (2013), Muğla Cami ve Mescitleri, Muğla: Muğla Belediyesi Kültür Yayınları.
- Çelik, E. ve Kuyulu Ersoy, İ. (2015), Kocaeli Yapılarında Bulunan Resimli Bezemelerden Örnekler, Uluslararası Gazi Akça Koca ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildirileri Kitabı, 1651-1665.
- Çerkez, M. (2019), Mecitözü'nde Mütevazı Bir Külliye: Alören Köyü Külliyesi, History Studies, 11 (2), 495-533.
- Göker, M. (2009), Türklerde Oturma Elemanlarının Tarihsel Gelişim Süreci, Zeitschrift für die Welt der Türken/ Journal of World of Turks, (1), 163-169.

- Gürbıyık, C. (2020), Demirci Kúpeler Köyü Camii Duvar Resimleri, Art-Sanat Dergisi, (13), 143-167.
- Gürsoy, E. (2015), Uşakta Perde Motifli Mıhraplar, Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, (3), 146-157.
- Hatipoğlu, O. (2007), XIX. Yüzyıl Osmanlı Camilerinde Kalemışı Tezvinatı, (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- İltar, G. (2014), Tekke Köyü Hacı Abdullah Halife Camisi Duvar Resimleri, Vakıflar Dergisi, (42), 69-80.
- İnce, K. (2001), Yukarı Camii/Akköy-Denizli, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (2), 65-79.
- İnce, K. (2004), Kabataş Köyü Camii/Çaykara/Trabzon, Vakıflar Dergisi, (28), 226-236.
- İnce, K., Atasoy, S. ve Atıcı, A. (2021). Emirdağ/Sığracık Köyü Eski Camii ve Köy Mezarlığındaki Bir Grup Mezar Taşı, Dr. Nevzat Gündođa'ya Vefa Tarih, Kültür ve Sanat Yazıları,(Prof. Dr. Yusuf Kılıç, Prof. Dr. Ercan Haytođlu, Ed.), İstanbul: Çizgi Kitabevi.
- Kaplan, K. (2019), Osmanlı Dönemi Amasya ve Tokat Yapılarında Duvar Resimleri, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karabük Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Karaaslan, M. (2016), Ankara'da Resimli Bir Ev: Dedebayrak Evi, Ankara Araştırmaları Dergisi, 4 (1), 13-22.
- Karataş, İ. E. (2019), Muğla'nın Üç Camisi'nde Ashâb-ı Kehf Sembolleri, CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi 17 (3), 469-492.
- Karpuz, H. (2014), İç Anadolu Bölgesi Köy Odaları, Uluslararası Katılımlı XVI. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri 18- 20 Ekim 2012, (I), 455- 462.
- Kuyulu, İ. (1988), Geç Dönem Anadolu Tasvir Sanatından Yeni Bir Örnek: Soma Damgacı Camii, Arkeoloji-Sanat Tarihi Dergisi, (IV), 67-78.
- Kuyulu Ersoy, İ. (1994), Bademli Kılıczade Mehmet Ağa Camii (Ödemiş/İzmir), Vakıflar Dergisi (XXIV), 147-158.
- Kuyulu Ersoy, İ. (1994), İzmir Bayraklı Yahya Hayati Paşa Köşkü: Kül Olan Resimler, Uluslararası Katılımlı XVI. Ortaçağ-Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri 18- 20 Ekim 2012, (II), 529- 545.
- Kuzucu, K. (2004), Osmanlı Döneminde Sivas İlbeylileri ve İlbeyli Kazası, Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, (15), 165-183.

- Memleket (2015). Memleket Gazetesi. URL: <https://www.memleket.com.tr/sogutcuk-koyundeki-tarihi-konuk-odasi-restore-edildi-774295h.htm>
- Naldan, F. (2020), Erzincan-Çayırılı İlçesi Başköy Köy Odaları, Millî Folklor, 32 (16/126), 249-263.
- Nefes, E. ve Gün R. (2011), Giresun Çamoluk İlçesi Sarpkaya Köyü'ndeki Ahşap Sütunlu Bektaş Bey Camii, Vakıflar Dergisi, (36), 137-154.
- Numan, İ. (1981), Çankırı'da Yaran Sohbetleri ve Sohbet Odaları, Vakıflar Dergisi, (13), 591-633.
- Okçuoğlu, T. (2000), 18. ve 19. Yüzyıllarda Osmanlı Duvar Resimlerinde Betimleme Anlayışı, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Okumuş, E. ve Gülbudak, Ö. (2018). Türk Sanatında İnşa Edilen (12.-20. Yüzyıllar) Çeşme Üslupları Üzerine Bir Deneme, Osmanlı Sanatı'na Dair Denemeler, (Ayşe Baylan, Ed.), İstanbul: Cinius Yayınları, 85-122.
- Özdeğer, M. O. (2019), Sivas İlbeyli Köylerinde Köy Odaları, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi/Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara.
- Pürlü, K. (2002) Sivas'ta İlbeyli Türkmenleri, Cilt I, Sivas: Sivas Belediyesi Yayınları.
- Renda, G. (1977), Batılılaşma Döneminde Türk Resim Sanatı 1700-1850. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Sayıllı Küçük, Z. (2019), 19. Yüzyıl Osmanlı Dini Yapılarında Duvar Resimleri: İkonografik Bir Yaklaşım, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Karabük Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Şener (Karaaziz), D. (2014), Soma Hızırbey (Çarşı) Camii Duvar Resimleri Üzerine Bir Değerlendirme, Turkish Studies, 9 (10), 715-738.
- Tali, Ş. (2013), Kırşehir/Mucur'daki Hüseyin Ağa Camii ile Emine Hanım Camii'nin Kalemşileri, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 6 (25), 504-528.
- Taş, E. (2021), Türk Tezyinatında Perde, Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, (45), 271-294.
- Tay, L. (2018), Gülşehir-Gümüşkent Köy Odası, 3. Uluslararası Akdeniz Sanat Sempozyumu Kültürel Mirasın Korunması ve Yaşatılması Sempozyumu-Sergi, 24-25 Nisan 2018, (1), Antalya, 243-252.
- TDK (2022). <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi 05.10. 2021).
- Tuztaş U., Uysal M. ve Akdeniz, F. (2014), A (Forgotten) Vernacular from Anatolian

- Villages: Guestrooms in Sivas/Turkey”, *Folklore*, (56), 93-116.
- Uçar, A. ve Uçar H. (2019), Sıvaların Gizlediği Süslemeleriyle Korkuteli Çaybaşı Hamamı, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (66), 479-496.
- Uçar, M. (2013), Berat Bekarlar Camii Duvar Resimleri, *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6 (7), 1161-1184.
- Usta, P. (2019), Tarihi ve Kültürel Yapıların Korunması ve İncelenmesi; Sandıklı Ulu Cami Örneği, *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 4 (2), 201-209.
- Uz Taşkesen, A. N. (2011), Amasya II. Beyazıt Camisi Şadırvanı Duvar Resimlerinin Restorasyonu ve İkonografik Çözümlemesi, *Vakıflar Dergisi*, (35), 177-189.
- Uzun, T. (2017). 19. Yüzyıl Osmanlı Duvar Resimlerinde Yeniliğin ve Değişimin Sembolü Tasvirler. XX. Uluslararası Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri 02- 05 Kasım 2016, (2), 852- 862.
- Uzun, T. (2019), Sivas Yıldızeli Şeyh Halil Türbesi Duvar Resimleri, *History Studies*, 11 (5), 1839-1853.
- Ülkü, O. (2016), Osmanlı Mimarisinde Manzara Resimleri Süslemeciliği Bağlamında Koçarlı-Cincin Köyü Cihanoğlu Hacı Abdülaziz Efendi Camii Duvar Süslemelerinin Değerlendirilmesi, *Sanat Tarihi Dergisi*, XXV (2), 277-293.
- Yakıcı, A. (2010), Somut Olmayan Kültürel Mirasın Somut Mekânı: Konya Köy Odaları, *Millî Folklor*, 22 (87), 94-100.
- Yavuz, M. (2014), Sürmene-Gültepe Köyü Yukarı Kefeli Mahallesi Camii ve Şadırvanı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (7/11), 498-515.
- Yavuz, M. (2019), Doğu Karadeniz Köy Camilerinde Bezeme Anlayışı, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2 (6), 306-322.
- Yazar, T. ve Atıcı, A. (2022), Sivas Hoca İmam Camisi, *Sanat Tarihi Dergisi*, 31 (1), 507-541.
- Yetkin Akgün, D. (2020), Ashab-ı Kehf: Yedi Uyurlar Efsanesi, Anadolu’da İnanç Turizmi Fenomenler, Efsaneler, Kişiler ve Mekanlar, (Özlem Güzel, Ed.), Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldırım, Ş. (2018), Amasya Gümüşhacıköy Türbelerindeki Kalem İş Süslemeler, *Art Sanat*, (10), 293-327.

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi | *Ege University, Faculty of Letters*
Sanat Tarihi Dergisi | ***Journal of Art History***
ISSN 1300-5707 | e-ISSN 2636-8064
Cilt: 31, Sayı: 2, Ekim 2022 | *Volume: 31, Issue: 2, October 2022*

Sahibi (Owner): Ege Üniv. Edebiyat Fak. adına Dekan (On behalf of Ege Univ. Faculty of Letters, Dean): Prof. Dr. Yusuf AYÖNÜ ♦ Yazı İşleri Müdürü (Managing Director): Doç. Dr. Hasan UÇAR ♦ Editörler (Editors): Dr. Ender ÖZBAY, Prof. Dr. İnci KUYULU ERSOY ♦ Yayın Kurulu (Editorial Board): Prof. Dr. Semra DAŞÇI, Doç. Dr. Lale DOĞER, Doç. Dr. Sevinç GÖK İPEKÇİOĞLU ♦ İngilizce Editörü (English Language Editor): Dr. Öğr. Üyesi Elvan KARAMAN MEZ ♦ Sekreteryaya - Grafik Tasarım/Mizampaj - Teknik İşler - Strateji - Süreç Yönetimi (Secretariat - Graphic Design/page layout - Technical works - Strategy - process management): Ender ÖZBAY

[İnternet Sayfası \(Açık Erisim\)](#) | [İnternet Page \(Open Access\)](#)

DergiPark
AKADEMİK
<https://dergipark.org.tr/std>

Sanat Tarihi Dergisi hakemli, bilimsel bir dergidir; Nisan ve Ekim aylarında olmak üzere yılda iki kez yayınlanır.

Journal of Art History is a peer-reviewed, scholarly, periodical journal published biannually, in April and October.

